

## Klub alpinistů československých v Praze XII., Barthouova 31.

Klub byl založen v r. 1923 Svazem lyžařů republiky Československé a je nástupcem pražského odboru Slovenského planinského družstva, zaniklého během světové války.

**Členský příspěvek** Kč 20.—, akademik Kč 15.—, rodný člen Kč 10.—, Zápisné Kč 5.—. - **Klubovní věstník** vychází s odbornými články a ilustracemi šestkrát za rok. **Redakce** v Praze II., Albertov 6, předplatné Kč 25.— ročně. Členové dostávají věstník zdarma a požívají různých výhod, jakož i slev na drahách.

**Funkcionáři:** Předseda R. Pilát, Praha XII., Barthouova 31 (tel. 54.539), jednatel dr. K. Kuchař, univ. docent, Praha II., Albertov 6 (tel. 373-36), pokladník Lad. Škvor, Praha XIV., Svatoslavova 3 (tel. 31.741), náčelník cvičitelského sboru štkt. Eichler.

**Činnost:** Od 1. listopadu do 31. března přednášky, lyžařské zájezdy a pod. Od 1. dubna do 31. října lezecká cvičení a zájezdy. Po celý rok schůzky členů i hostů vždy ve čtvrtek od 19.30 do 21.30 hod. v Drahoňovského podnicích, Praha II., Vodičkova ul. 34, v přízemí (vchod z levého průchodu). V klub. místnosti se nalézá bohatá knihovna. **Odborné časopisy** zahraničních klubů jsou vždy vyloženy. Současně se podávají informace a sestavy zájezdů do Tater nebo do Alp.

**Cvičná místa** (lezecké školy): Čertovy skály u Černošic za Všenory, Prachovské skály u Jičína, Hruboskalsko u Sedmihorek a jiné.

**Odbočky KAČS.:** Hradec Kr.: předseda primář MUDr. Bř. Janoušek, jednatel J. Skalický, náčelník J. P. Z. Pilnáček. Cvičná místa jako v Praze. **Plzeň:** předseda N. Lang, Poděbradova 19, jednatel J. Faustus, Fodermayerova 15, náčelník E. Malcher. Cvičná místa: Radyňské skály, Ostrá Hůrka a j. **Brno:** předseda JUDr. B. Schütz, advokát, Joštova 1, jednatel JUDr. J. Gellner, ul. A. Dvořáka 10, náčelník V. Sadílek. Cvičná místa: Pavlovské kopce, Rudické skály atd. **Skupina v Olomouci:** vedoucí Jan Macháček, Lazecká 14. Cvičná místa: Rábštýn, u Rešovských vodopádů a jiné.

R. PILÁT



CVIČNÉ  
SKÁLY

A HOROLEZECTVÍ  
V ČESKOSLOVENSKU

1938

Nákladem Klubu alpinistů československých v Praze  
za podpory ministerstva obchodu.

Vytiskl grafický závod firmy Josef Glos v Semilech.

## HOROLEZECKÁ LITERATURA O ČESKOSLOVENSKU.

### V JAZYCE ČESKÉM:

- J. Janeba: „Horolezecká cvičení v Prachovských skalách“. Klub alpistů čs. v Praze.  
Dr. F. V. Kroutil a dr. J. Gellner: „Vysoké Tatry“, horolezecký průvodce o 5 dílech. Dosud vyšly 4 díly. Nakladatelství „Orbis“ v Praze, 1935—1938.  
Mil. Jánoška: „Sprievodca po Vysokých Tatrách“ (slovensky).  
Věstník Klubu alpistů čs., ročník I. až V.  
„Krásy Slovenska“, orgán Slovenské komise KČST., ročník I. až XVII.

### V JAZYCE NĚMECKÉM:

- Dr. Gyula Komarnicki: „Die Hohe Tatra“, 1918, zastaralý.  
Grieben- Reiseführer: „Die Hohe Tatra“, 1931.  
„Die Karpathen“, orgán Karpathenvereinu, Kežmarok-Kesmark.  
Jahrbuch des Deutschen Gebirgsvereines für das Jeschken und Isergebirge 1908, Liberec.  
R. Kauschka: „Wandern und Klettern“. Verlag Paul Sollors Nachf., Liberec.  
Rudolf Fehrmann, Dresden: „Der Bergsteiger im Sächsischen Felsengebirge“, 1923 a Nachtrag 1927. Obsahuje též skály na českém území.  
„Bergsteigen in Sachsen“, Dresden, s malým dodatkem o pohraničních skalách v Čechách.

### V JAZYCE POLSKÉM:

- Janusz Chmielowski i Mieczyslaw Swierz: „Tatry Wysokie“, 1926.  
„Taternik“, orgán Wysokogorskiego oddziału PTT.  
Nowe drogi w Tatrach Wysokich.  
Dr. Z. Kuleszyna a T. Pawlowski: „Skalne drogi w Tatrach Wysokich“. Varšava 1938.  
Tadeusz i Stefan Zwoliński: „Przewodnik po Tatrach i Zakopanem“.

### V JAZYCE MAĎARSKÉM:

- Dr. Gyula Komarnicki: „A magas Tátra“ 1926.

# CVIČNÉ SKÁLY A HOROLEZECTVÍ V ČESKOSLOVENSKU

Sestavil  
R. PILÁT

1938

Nákladem Klubu alpistů československých v Praze  
za podpory ministerstva obchodu.  
Vytiskl grafický závod firmy Josef Glos v Semilech.

120

## Předmluva.

Horolezectví jest v Československu na postupu. Zejména po světové válce, kdy Vysoké Tatry s ostatními horami na Slovensku byly spojeny s českými zeměmi v jeden stát, nastal u nás značný zájem o vysoké hory a z domácí turistiky a zvláště pak z rostoucího lyžařského sportu vyvinula se vysokohorská turistika, lezectví na cvičných skalách a horolezectví ve Vysokých Tatrách.

V době mezinárodního rozmachu alpismu koncem XIX. století byl v Praze založen odbor **Slovinského planinského družstva**, jehož členové však jezdili hlavně do Alp. Domácí turistiku pěstoval v roce 1888 založený **Klub českých turistů**. Němci v českých zemích byli sdruženi ve svých Gebirgsvereinech pro domácí turistiku a v odbočkách něm. a rak. Alpenvereinu pro alpistiku v Rakousku. Na Slovensku působily tehdy odbočky uherského Karpathenvereinu. Primát v průkopnictví Vysokých Tater měli však po válce Poláci.

Za světové války zanikl výše uvedený odbor Slov. planin. družstva a bývalí členové založili v roce 1924 „**Klub alpistů československých**“, jenž za předsednictví gen. MUDr. Jaroslava Pečírky (1924—1933) mohl zapustiti kořeny a postupně sdružit členy v Praze a v odbočkách v Plzni, Hradci Králové a v Brně. Německé odbory Alpenvereinu v Československu se po válce osamostatnily a utvořily „**Svaz německých Alpenvereinů v Československu**“. Rovněž i odbočky uherského Karpathenvereinu na Slovensku utvořily své vlastní těleso. Klub čs. turistů věnoval po převratu Vysokým Tatrám a Slovensku zvláštní pozornost a vybudoval tam řadu chat. V roce 1922 byl na Slovensku založen **Spoloč tatranských horolezcov „James“**, který si vzal za úkol věnovati se Vysokým Tatrám a Slovensku.

Činnost těchto korporací v Československu lze rozdělit na dvě části, a to na lezectví v místních cvičných skalách a na podnikání vysokohorského horolezectví ve Vysokých Tatrách. Náš domácí terén jest velmi bohatý na cvičné skály, jež zejména v severních Čechách se vyskytují v takovém výběru, že marně bychom snad v jiných částech Evropy hledali podobná imponantní „skalní města“, kde by měli horolezci příležitost k dokonalému předběžnému výcviku ve všech fázích

lezectví ve skalách, od lehkých problémů až k nejtěžším výkonům ve všech možných variacích, jako tomu jest u nás.

Tyto naše skály byly nejdříve odborně prozkoumány saskými lezci, kteří po zpracování svých vlastních útvarů navštěvovali piskovcové věže téže společné oblasti i na území Čech. Podle tohoto vzoru věnovali pak i členové našich domácích německých spolků větší zájem těmto podivuhodným skalním útvarům a počali je postupně dobývat. Čeští zájemci navštěvovali před válkou jen ojediněle **Prachovské skály** a teprve Klub alpistů čs. zavedl od roku 1925 cvičení ve skalách, jako přípravu k vysokohorským výstupům. První, taková lezecká škola byla trvale klubem založena na „**Čertových skalách**“ u Všenor a od roku 1930 založena cvičná škola v „**Prachovských skalách**“. Za vedení tehdejšího náčelníka p. Janeby byly všechny tamější skalní věže odborně i ve všech variantech zlezeny. V roce 1934 vydal Janeba na počest desetiletého trvání klubu první český odborný spis „**Horolezecká cvičení v Prachovských skalách**“. Za spolupráce hradecké odbočky byla lezecká škola klubu za vedení dřívějšího náčelníka p. ing. Gotmanna rozšířena i na sousední oblast „**Hruboskalsko**“. Plzeňská odbočka klubu zařídila svou školu na „**Radyňských skalách**“ u Plzně, kdežto brněnská odbočka cvičí hlavně na „**Pavlovských kopcích**“ v jižní Moravě.

V roce 1935 přikročili členové brněnské odbočky Klubu alpistů čs. pp. dr. Kroutil a dr. Gellner k sepsání prvního českého odborného horolezeckého „**Průvodce po Vysokých Tatrách**“. Dosud vyšly nákladem „Orbisu“ v Praze tři svazky a zbývající dva svazky vyjdou během letošního roku.

Klub čs. turistů provádí prostřednictvím svého akademického odboru a jiných odboček svá cvičení taktéž na domácích skalách, kdežto v Tatrách pořádá Slovenská komise klubu své horolezecké týdny. Podobné horolezecké týdny koná v Tatrách v letním i v zimním období též Spolok tatranských horolezcův „James“.

Podávám veřejnosti přehled lezeckých a horolezeckých terénů v Československu a činím tak z ideálních pohnutek, abych upozornil nejen domácí, ale i zahraniční kruhy jak alpistické, tak turistické na tyto vynikající krásy Československa. Tam, kde je lezecký terén, nalezneme i krásu a proto má být tato publikace ukazovatelem nejen pro lezce a milovníky vysokých hor, ale i pro obdivovatele krásné přírody.

Československo se nemůže po stránce vysokohorské rovnati mohutným alpským ledovcovým oblastem, ale má za to své zvláštní krásy, a sice nejen ve Vysokých Tatrách, ale i ve svých místních velkolepých skalních útvarcích, které se ve směs nalézají v rozkošných lesích se silným aromatickým vzduchem a divokou přírodou. Lezci mohou v našich „skal-

ních městech“ nalézt znamenitou příležitost k nácviку skalních tur ve všech fásích, kdežto turisté se mohou spokojiti návštěvou a obdivem těchto nádherných přírodních formací. Vedle toho naleznou milovníci folkloru na Slovensku v horských krajinách příležitost k bohatému studiu zachovaných národních krojů a zvyků.

Tímto spiskem hodlám proto zájemce upozornit na místa, kde lze lezecké a horolezecké výstupy prováděti. Podotýkám však předem, že odborní vůdcové s lanem jsou jen ve Vysokých Tatrách. V Malé Fatře je k dispozici p. Skřipský v horském hotelu v Ištvánové a v Čechách jest vůdce pro skály na Bořeni a Českém Švýcarsku v Blině. Na ostatních skalách není takových vůdců a nejvýše lze v neděli anebo ve svátek se připojiti k cvičicím skupinám domácích lezců. Ve skalních městech jsou však místní průvodci, kteří mohou zájemce dovésti k jednotlivým věžím.

Předkládám tuto publikaci veřejnosti jako první pokus soustavného sepsání lezeckých terénů v Československu. Není proto soupis úplný. Neobsahuje též detailního popisu jednotlivých výstupů, ale uvádí jejich přibližný počet a podle možnosti i klasifikaci těžkosti. Mnoho skupin není ještě odborně prozkoumáno a z toho důvodu zájemci mají dosti příležitosti k prvovýstupům. Publikace má snad některé nedostatky, ale bude jistě popudem k soustavnému dalšímu probádání našich domácích skalních a vysokohorských útvarů.

Při této příležitosti děkuji všem, kteří mně buď informacemi anebo zasláním fotografií pomáhali k sepsání této publikace. Zejména jsem díky zavázán těm, kteří přispěli speciálními popisy. Jsou to členové Klubu čs. alpistů: pp. dr. Fr. Kroutil v Brně, který samostatně zpracoval oddíl Vysokých Tater, pak ing. Gotmann, J. Janeba, Bauše, ing. Horský, dr. Ort v Praze, J. Kučera v Košicích, odbočky v Brně a v Plzni, dále pp. B. Kinský a R. Kohoutek v Č. Lípě, prof. dr. A. Brechensbauer v Děčíně, JUDr. E. Lindner v Č. Lípě, ing. dr. K. Jirsch v Teplicích, Šrůtek v Polici n. Met., správa skal v Adršpachu, arch. Mráček v Brně, prof. Havelka v Brně, F. Lipták ve Spíšské N. Vsi, dále odbory KČST. v Polici n. Met., Malé Skále, Pisku, Svatce, Blansku, Mor. Ostravě, B. Bystrici, B. Štiavnicí, Turč. Sv. Martině, Tisovci, Rachově a jinde, dále Gebirgsvereiny v Bilině, Krásné Lípě, Broumově a jinde, a konečně německé Alpenvereiny v Teplicích-Šanově, Litoměřicích, Karlových Varech a jinde.

Publikaci po stránce místního názvosloví prohlédl docent Karlovy university p. dr. Karel Kuchař, jednatel Klubu alpistů v Praze. Současně děkuji i jiným nejmenovaným korporacím a jednotlivcům za jakoukoli umožněnou součinnost. — Jinožazyčné názvy jsou uváděny v závorkách v případech, kdy

by jich čtenář při srovnání s cizí literaturou mohl nejspíše potřebovat.

K publikaci použil jsem těchto děl: J. Janeba, Praha: „Horo-lezecká cvičení v Prachovských skalách“; R. Kauschka, Liberec: „Wandern und Klettern“; R. Fehrmann v Drážďanech: „Der Bergsteiger im Sächsischen Felsengebirge“ s dodatkem; A. Goldammer a M. Wächtler v Drážďanech: „Bergsteigen in Sachsen“; B. Kinský v České Lípě: „Dubské Švýcarsko“ a německo-český místopis župy Lužickojizerské KČST.; MUDr. König: „Heimatliche Kletterfahrten“ v roence Deutscher Gebirgsverein f. d. Jeschken u. Isergebirge 1908; dr. J. Herold: „Mnichovohradištsko“ a P. Jiskra: „Průvodce Kokořínskem“.

V Praze v lednu 1938.

**R. Pilát,**

předseda Klubu alpistů československých.

## Země Česká.

### Pískovcové skalní útvary v severních Čechách.

Z křídové doby se zachovaly v Čechách neobyčejně zajímavé pískovcové skály, vytvořené tisíciletou prací moře, vzduchu a podnebí. Skupiny pozoruhodných skal vyskytují se v oblasti Saského a Českého Švýcarska a Českého středohoří, v Děčínských stěnách, v Lužických a Jizerských horách, v Českodubském „Švýcarsku“ a Kokořínsku, v Českém ráji a v severovýchodní části Čech v Sudetském meziohří u Police n. Met. Adršpašské a Teplické skály, Polické stěny. Tyto útvary tvoří skalní města, mohutné a smělé věže, hradby, bašty s terasami a sloupy nejrůznějších forem. Jejich výška jest různá a stoupá až do 150 m i výše. V těchto skalách lze naléztí všechny možné způsoby lezectví od komínů a puklin ke stěnám, hřebenům a jiným útvarům ve všech variacích. Naši lezci navštěvují proto s oblibou tyto útvary a provádějí tam svá cvičení, která možno označiti za ideální přípravu k výstupům ve vysokých horách. Naše pískovcové skály jsou proto skutečným eldorádem lezectví a vyjímaje stejné útvary v Sasku, nenajdeme v celé Evropě podobných nahromaděných skal, jež by poskytly lezcům tolik možností k nejtěžším výcvikům v lezení ve skalách. Tyto skalní formace zasluhují proto povšimnutí nejširších mezinárodních kruhů.

### Oblast Českého Švýcarska a Děčínských stěn.

Tato velká malebná oblast se rozprostírá na obou březích Labe na česko-saské hranici. Všecky skalní útvary jsou z pískovce a tvoří různé skupiny buď jednotlivých věží, stěn nebo skalnatých útvarů a skalních měst. Některé z nich jsou zvláště mohutné a tvoří imposantní masivy s věžemi a cimbuřimi. V celém území lze konati výstupy a cvičení v nejrůznějších lezeckých formách, od lehkých až k nejtěžším. Skály jsou navštěvovány nejen domácími lezci ze severních měst v Čechách, ale i saskými lezci, kteří obzvláště z Drážďan, Lipska a jiných měst rádi do této pohraniční oblasti dojíždějí. Většinu prvních výstupů provedli drážďanští lezci a sice v letech od

r. 1900 do r. 1910. Po roce 1915 nastala nová perioda těžkých výstupů a postupně byly zdohány i ty nejtěžší problémy.

Celá oblast se rozděluje na 6 skupin. 1. Tiské stěny, 2. okolí obce Eilandu, 3. okolí obce Maxiček u Děčína, 4. Dolní Grunt na obou březích Labe, 5. okolí Hřenska a 6. okolí Jetřichovic na východní části.

O pohodlí turistů jest všude dobře postaráno a na všech stranách jsou vybudovány vhodné útulny nebo restaurace.

Výstupy jsou podle těžkosti výstupu klasifikovány římskými číslicemi I až VII, od nejllehčích k nejtěžším. Většina věží jest opatřena slaňovacími kroužky a zápisní knihou.

### 1. Oblast Tiských stěn.

Příchod: Stanice Tisá-Libouchec (Tissa-Königswald), na trati Podmokly—Osek. Od stanice  $\frac{3}{4}$  hod. do Tisé, kde na severní straně lze již viděti mohutné skalnaté stěny. V Tisé hotel a úrazová stanice, autobusové spojení z Podmokel. Skalní stěny a věže ve výši 30 až 50 m. Výstupy lze prováděti ve všech lezeckých možnostech. Celá skupina čítá asi 70 různých skalních útvarů.

**Věž dogy** (Doggenturm), východně od obce Tisé, ve skupině „Pod stěnou“, 4 výstupy IV a VI. **Věž kamenné ssuti** (Steinkarturm), na východ od Věže dogy. Příchod bližší z vesnice Sněžníku (Schneeberg). Výstup IV a V, dva výstupy VI. **Rajská věž** (Paradiesturm), zastrčená věž mezi dvěma výše uvedenými věžemi. **Jehla** (Fixnadel), severovýchodně od hřbitova v Tisé, vyčnívající malá štihlá věž. Dva výstupy V. **Sloní hlava** (Elefantenkopf), těžší lezecká partie. **Jovišova hlava** (Januskopf), nalevo od cesty do skal. Dva výstupy VI. **Krejčík** tvoří jednu z věží následujících Herkulových sloupů. **Herkulovy sloupy** (Herkulesssäulen), krásná skupina věží s několika výstupy. **Tlustá hlava** (Dickkopf), nalézá se naproti na pravé straně Jovišovy hlavy. Dva výstupy V. **Šatý major** (Enhaupteter Major) leží dále na severovýchod. Výstup s převisem VII. **Věž Kurta** (Kurturm), přístup od druhé zatáčky st. silnice. **Dvojitá věž** (Doppelturm) 7 výstupů V, VI a VII. **Doktor**, zajímavá věž ve skupině „Doktorův labyrint“. **Neuberova věž** (Neuberturm), severně od Tiských stěn, osamocená krásná věž, 2 výstupy IV a 3 výstupy VI. Na konci skal restaurace. U Cihlářského rybníku (Ziegelteich) rovněž restaurace.

**Skály u vesnice Rájce** (Raiza). Restaurace a úrazová stanice. **Sokolí věž** (Falkenturm) jihovýchodně od vsi, 3 výstupy VII. **Věž bliženců** (Zwillingsturm), masivní věž se dvěma vrcholy, 2 výstupy s variantou IV. **Hlavy bliženců** (Zwil-

lingsköpfe), **Uminětec** (Trotzkopf), III a IV. **Věž kamenného lomu** (Steinbruchturm) V a VI. **Hláška** (Wachturm) V, VI, VII.

### 2. Oblast obce Eilandu.

Přístup od stanice Tisá-Libouchec. Skály jsou u obce blízko saských hranic. V Eilandu jest úrazová stanice a hostinec Törkeho.

**Obelisk**, štihlá věž, 3 výstupy V, jeden VI. **Obří věž** (Riesenturm), vysoká mohutná stavba, V a 3 výstupy VI. **Věž Františka Josefa**, špičatý zub, 3 výstupy VI a jeden VII. **Nedělní věž**, štihlá věž s přílehlou skupinou, několik výstupů. **Wurzelstein**, vysoká úzká věž, 3 výstupy IV. **Kámen popraviště** (Galgenstein), 2 výstupy V. **Vztyčená věž** (Emporturm), vysoký štihlý útvar, 2 výstupy VII, vedle **Děravá věž** (Lochturm). **Vztyčená jehla** (Empornadel) VII. Na severozápad jest **Věž Wutkeho**. **Severní hladká věž** (Nördl. Plattleitenturm), 2 výstupy IV, jeden V. Jižně od Eilandu: **Zarostlá věž** (Bewachsener Turm), 6 výstupů, I, V, VI. **Zakrnělá špička** (Krüppelspitze) V. **Zastíněná věž** (Schattenturm) se dvěma vrcholky, V.

### 3. Oblast obce Maxiček (Maxdorf) u Děčína.

Příchod po silnici na sever od Děčína, obcí Bělá (Biela) ku skalám za Maxičkami.

**Sestry** (Geschwisterturm), věž s rozpoltěným vrcholem. Dva výstupy IV, jeden VI. **Velká věž** (Grosser Fällenturm), štihlá s vysokou stěnou. Přístup cestou západně od obce Nová Bělá na lesních svazích, IV a V. **Malá věž**, tlustá skalnatá věž, ve stejné skupině, IV, V, VI. **Jehla** (Fällennadel) VI.

### 4. Dolní Grunt n. L. (Nieder Grund a. d. E.), pravý břeh Labe.

Přístup z železniční stanice stejného jména, přívoz přes Labe. Ochranná stanice a restaurace v Dolním Gruntu n. L. a na Belvederu (hotel).

**Dolní a horní jeskynní věž**, též **Pekelná věž** (Höhleenturm), na sever od Belvederu. **Dolní věž** (Unterer T.) VI, **horní II** a VI. U horní věže (Oberer T.) lze se spustiti lanem do „Loupežnické jeskyně“ (Räuberhöhle). Pozor při slánění! **Růžová věž** (Rosenturm) vyčnívá ze stěn oblasti Belvederu, naproti Dolnímu Gruntu. Dva výstupy VI s variantou. **Strážce Dolního Gruntu** (Niedergrundwächter), vedle Růžové věže, IV, VI,

VII. **Mnich**, též **Kapucín**, dále na jihovýchod s menší jeskyní, II, IV, VI. **Kamzičí hrot** (Gamsspitze), jižně od Mnicha, 2 výstupy VI. **Klarova věž** (Klarturm) v sousedství, se dvěma vrcholy, II. **Krkavec** (Rabe) v krásných stěnách Růžového hřebene nad potokem (Studenbach), dva V a VI. **Vojtěchova skála**, naproti Krkavci, na jižním svahu potoka, vysoká věž, VI, varianta VI a VII. **Skříňová věž** (Kastenturm), poněkud na jihozápad, VII a varianta VII. **Růžová palice** (Rosenkeule), severovýchodně od obce Rassel, zajímavá skalní jehla, V, varianta VI. **Rudolfův kámen**, na východ od obce Rassel, tři V a VI. **Hřebenový kužel** (Kammkegel), štíhlá věž severozápadně od vyhlídky, V a VII.

Jižně od Děčína, severovýchodně od stanice Těchlovice (Tichlowitz), na pravém břehu Labe, nalézá se kopec **Vrabinec** (Sperlingstein) s pozoruhodnými skalami. Jižně od Hřenska jest romantický a skalnatý **Žleb Suché Kamenice** (Dürrkamnitzschlucht) s Krümerskou chatou (Krümmerbaude).

#### Levý břeh Labe.

**Protěžová věž** (Edelweisturm), na sever od Dolního Gruntu, VI. **Jehla Dolního Gruntu** (Niedergrundnadel), **Jeptiška** (Nonne) za jižní částí obce, štíhlá věž, V a varianta V, VII. **Hřebenová jehla** (Liethenkammnadel) IV, VII, **Čertova jehla** (Tschiertennadel) na severním svahu údolí Čertovy vody (Tschierte), **Čertův strážce** (Tschiertenwächter) tamtéž.

### 5. Oblast Hřenska.

Východisko: Stanice **Dolní Grunt n. L.** (Nd. Grund a. d. E.) a přívozem na pravou stranu Labe, pak pěšky do Hřenska (Herrenskretschchen), neb ze saské stanice **Schöna-Hřensko** přívozem do Hřenska, aneb parníkem z Podmokel do Hřenska. Též upozorňujeme na autobusové spojení ze stanice České Kamenice, na trati z České Lípy, až na Pravčickou bránu, resp. do Hřenska. V Hřensku hotely, jakož i úrazová stanice. Další hotel a úrazová stanice na Pravčické bráně. Velkolepé scenerie, věže 40—60 m vysoké. Hotel Mezní Louka (Rainwiese).

**Okolí potoka Suché Bělé. Pravčické rohy** (Gespaltenes Horn), výběžek velkého Winterberku ve Stříbrných stěnách. IV, V, VI. **Věž Stříbrné stěny** (Silberwandturm), severně od výše uvedené věže, blízko saských hranic; Masivní věž, VI a 2 výstupy VII. **Velký Strážce** (Grosser Huschenwächter), naproti Stříbrným stěnám na ostrohu Tetřevích stěn 2 výstupy VII, varianta VI. **Malý Strážce**, dva výstupy s přeskokem na druhý vrchol II a jeden V.

**Skupina Pravčické brány**, podle Gabrieliny stezky. **Věž Dlouhého dolu** (Langergrund-Turm) v stěnách severní horní části Dlouhého dolu, 3 výstupy IV, jeden V. **Stará Václavská stěna**, severně od Malého Pravčického kužele, I, II, III, V a VI. **Malý Pravčický kužel** (Kleiner Prebischkegel), směly vysoký sloup u Pravčické brány, V, VII a 2 výstupy VI. **Velký Pravčický kužel**, mohutná osamocená věž v nejvyšší části Pravčického dolu, ve východní části této skupiny. V, varianta V, VI, VII. **Homole** (Zuckerhut), špičatý kužel, II, III, IV, dva V, a VI. **Beckstein**, srázný piliřový výstupek tak zv. Pevnosti (Festung), vedle Homole, I, IV, VII. **Lovecká trubka** (Jägerhorn), skalnatý hřeben na jihovýchodním konci tak zv. pevnosti, I, III, dva V a VI.

Další skály jsou podél Kamenického potoka (Edmundova a Divoká soutěska). **Rodina soutěsky** (Die Klammfamilie), ideální lezecká skupina s několika skalními menšími věžemi, nad Edmundovou soutěskou. **Liščí skála**, též **Trojnožka** (Fuchsstein, Dreifussfelsen), trojčlenná věž v Divoké soutěsce na jižní straně „Tichého jezera“ (Stiller See). Přístup loďkou Edmundovou soutěskou do stanice „Divoká soutěska“, II a III. **Stimmersdorfská kaple**. Ve Stimmersdorfu jest pension Herm. Kreuziga „Česko-saské Švýcarsko“.

### 6. Oblast jetřichovická (Dittersbach).

Přístup: Drahou do **České Kamenice** (B. Kamnitz) na trati od České Lípy, pak autobusem do Jetřichovic nebo Vysoké Lípy (Hohenleipe). Na severu od Jetřichovic lesní restaurace „Na Tokáni“ (Balzhütte), ale jen pro občerstvení. V Jetřichovicích noclehy a ochranná stanice.

**Ferdinandovy věže** (Ferdinandstürme) nad Kamenickým potokem (Kamnitz Bach), jižně od Vysoké Lípy (Hohenleipe) v masivních stěnách. První severní věž IV, druhá III, třetí IV a čtvrtá nejj jižnější II.

**Úzké schody** (Enge Stiege) jsou nablízku. **Sokolí skála** (Falkenstein) severovýchodně od Jetřichovic. **Věž Roberta Manzera** (Robert Manzer Turm), masivní věž se třemi vrcholy východně od Jetřichovic nad cestou Manzerovou, II a V. **Kostelní věže** (Kesseltürmerscheibe), severně od předešlé. **Kacířský kostel** (Katzenkirche), severně od kostela jetřichovického, skvělá, před několika lety po prvé zlezená osamocená věž, VII. **Koňský kámen** (Pferdestein), mezi Michelsberkem a Vilémininou stěnou, na výběžcích Koliště (Gollischberg), V. **Dvojitá věž** (Doppelturm) tamtéž, II. **Přední věž** (Voranturm) na severozápadních svazích Mariiných skal (Marienfelsen), dva výstupy V, jeden VII. **Sagusova hlava** (Sagus-

kopf), severovýchodně od Přední věže. **Mariina koruna** (Marienkronen) na Mariině skále. **Kužel Vilemininy stěny** (Wilhelminenwandkegel), masivní osamocená věž, VI. Na severu **Rudolfův kámen** (Rudolfstein). Vedle na jih **Borůvkový kámen** (Heidelbeerstein). **Velká věž Růžových sadů** (Grosser Rosengartenturm) ve skalách Růžových sadů (Rosengarten) mezi Velkým a Malým Pryskyřičným dolem na východním okraji. Čtyři výstupy II a jeden V. Na severozápad jest **Hlava Růžových sadů** (Rosengartenkopf), na západ **Malá věž** (Kleiner Turm).

**Pětidsomské skály** (Fünfhausfelsen), řada dolomitových věží mezi **Malým a Velkým Pryskyřičným dolem** (Harzgrund) severozápadně od chaty „Na Tokáni“ (Balzhütte). Z nich vyniká **Věž Pryskyřičného dolu** (Harzgrundturm), nad Malým Pryskyřičným dolem, VI, s nástupem od Köhlerovy chaty v Malém dole východní roklí. Dále **Strážce Pryskyřičného dolu** (Harzgrundwächter) ve Velkém dole a v pozadí **Tännighthorn**.

Na České silnici (Böhmerstrasse) asi 15 minut z Jetřichovic na severním svahu Kamenice (Kitzenberg) jest **Baldurova Jehla** (Baldurnadel) se dvěma výstupy IV. Kapela (Kapellenwand), východně od spojky staré České silnice s novou (Böhmerstrasse). **Herkulovy sloupy** (Herkulesssäulen) v **Pavlinině dole** (Paulinengrund) na potoku Chřibské (Kreibitzbach) jihovýchodně od Jetřichovic. **Jehla v Mostkách** (Stammbrücknadel) v horní části údolí stejného jména, severovýchodně od Jetřichovic. **Strážce v Mostkách** (Stammbrücktalwächter) v téže části údolí. **Strážce Hrubého dolu** (Kastengrundwächter), v dolejší části Malého Hrubého dolu (Kleiner Kastengrund), severně od Jetřichovic. **Kamzičí kužel** (Gamskegel), v nejzazším záhybu Velkého Hrubého dolu (Grosser Kastengrund). **Vlasatice** (Schweifsternnadel), severně od **Cerveného potůčku** (Rotes Floss) ve stěnách skalní skupiny **Sýrec a chléb** (Käs und Brot).

Na severovýchodě od restaurace „Na Tokáni“ (Balzhütte) jest celá řada krásných skalních útvarů, zejména pak podle **Úzkých schodů** (Enge Stiege), z nichž mnohé nebyly dosud zlezeny.

**Kyjojské údolí** (Khaa Thal) v severovýchodní části Českého Švýcarska, mezi Krásnou Lipou a německou hranicí, tvoří kaňon, lemovaný velmi pěknými skalními útvary. Přístup autobusem od stanice Krásné Lipy, na trati Bakov—Rumburk.

### Lužické hory.

Rozkládají se mezi stát. hranicemi jižně od Žitavy (Zittau) a městy Borem u Č. Lipy a Něm. Jablonným.

**Chřibské hory** jsou spojkou mezi západní částí Lužických hor a Českým Švýcarskem. Severně od České Kamenice jsou zajímavé skalní útvary, z nichž uvádíme: **Jehla** (Nadel) a **Bratrský oltář** (Brüder Altar). Příchod ze stanice Česká Kamenice na trati Děčín—Varnsdorf.

### Západní část Lužických hor.

Hora **Klíč** (Kleis), sev. od Boru u Č. L., čedičová homole se 100metrovým srázem a pěknými útvary Skalního moře. Skála jest však zvětřalá a lomivá, takže lezení jest spojeno s nebezpečím. Nahoře malá Cvikovská chata. Příchod od stanice **Röhřsdorf** na trati Č. Lípa—Rumburk. **Kalvárie** (Kalvarienberg), vrch na severovýchod od Cvikova; pod ním se nalézají romantické skály. **Havraní kámen** (Rabenstein), severně od Cvikova a záp. od Hoffnunu. Zajímavá věž se schody do polovice vytesanými. Dva velmi těžké výstupy. **Milštejn** (Mühlstein), se zbytky hradu, 1 km severně od výše uvedené Havraního kamene. Krásná věž s lehkým a dvěma těžšími výstupy. **Krkavčí kameny** (Rabensteine), severovýchodně od Dolního Lichtenwaldu, na státní hranici, velmi romantické skály. **Janský kámen** (Johannisstein), východně od Schanzendorfu na státní hranici, sestává ze 2 vodorovných čedičových sloupů. **Hvozď** (Hochwald), východně od Krompachu na státních hranicích má taktéž zajímavé skály. Přístup od stanice Kunratic u Cvikova (Kunnersdorf) na trati Něm. Jablonné—Röhřsdorf.

### Východní část Lužických hor.

Přístup jest nejpohodlnější od stanice Něm. Jablonné po silnici do Petrovic (Petersdorf — za celní budovou hotel) aneb od stanice Rynoltice (Ringelshain), na trati Liberec—Něm. Jablonné, po případě od stan. Hrádek n. N. (Grottau), na trati Liberec—Žitava (Zittau). V Černé Louži (Schwarzpfütze) na silnici z Rynoltice do Spittelgrundu, nalézá se turistický hotel.

Od Průsmyku (Pass) na západ jsou **Krkavčí kameny** (Rabenstein), na sever jest zakulacená věž „**Berg freie Koppe**“, 20 m vysoká, VII. Značenou cestou dojdeme k **Cisařské roklí** (Kaisergrund), u jejíhož vchodu jest **Vysoký Krkavec** (Hoher Rabenstein), 20 m vysoký se dvěma komíny. Z Cisařské rokly, s četnými romantickými skalami, vstoupíme do **Skalního divadla** (Felsentheater), j. hož útvary tvoří v polokruhu menší skalní město. Dále odbočíme k **Podkově** (Hufeisenstein), čedič s těžkým výstupem převísem. **Popova skála** (Pfaffenstein), 20 m vysoká, na kopci stejného jména, má umělé scho-



dy. Odtud sestoupíme značenou stezkou do údolí **Bílého potoka** (Weissbach), kudy přímo na sever probíhají hranice. Těsně na hranicích, nalézá se **Česká brána**, se třemi věžemi, avšak již na saské půdě. Stejně i ostatní skalní útvary: Mnich, skupina Sovích skal, jsou již mimo naše hranice.

U silnice od Rynoltic k Průsmyku, jsou blízko Průsmyku tak zv. „**Oberwegsteine**“: **Smrtka** (Totenstein, též Hoher Oberwegstein), 30 m vysoká věž s rozčleněnými stěnami. Pět výstupů III až VI. Vedle jest **Gahlerova skála**, 30 m vysoká štíhlá věž, dva výstupy V, jeden VII. **Liberecká věž**, impozantní 40 m vysoká věž u Spittelgrundu, horolezci velmi oblíbená, III, V, VI, VII. **Falkenstein**, 30 m vysoký s komínem, II a stěnou V. **Prst** (Finger), 10 m výška, V. **Zub** (Oberwegzahn) dosti těžký.

U Nēm. Jablonného, na jižním svahu Lemberku (Lamberg) jsou skály **Paní** (Fraustein).

### Okolí Boru u České Lípy.

Celý kraj jest pro svou krásu turisty velice vyhledáván. Oblast kolem letního sídla **Sloupu** (Bürgstein) má řadu krásných pískovcových útvarů. **Poustečna** (Einsiedlerstein) s hradem Sloupem, ohromná masivní, 33 m vysoká, široká věžovitá skála s celou řadou stěn. Příchod od stan. **Skalice u Č. L.** (Langenau) mezi Č. Lípou a Borem u Č. L. Těž autobus. spojení. Na severním svahu hory **Slavíček** jsou zajímavé skalní útvary. Na západní části vystupuje z teras **Rozsocháč** (Kiefernurm, též Türkenkappel) 38 m vysoká se dvěma výstupy VI.

Nad **Svojkovem** (Schwoika), na jižním svahu Tisového kopce (Eibenberg), nalézá se masivní **Lipská věž** (Leipzer Turm), 40 m vysoká, velmi těžká VII. Dále napravo jest **Neznámý terč** (Unbekannte Scheibe), 20 m vysoké stěny, dva výstupy VI, jeden VII. **Věž přátelství** (Freundschaftsturm), 10 resp. 40 m vysoká, III. a VI. **Otec** (Vater), 40 m vysoká, komínem rozpoltěná skála, I a IV. Dále **Dědek** (Grossvater). **Švédská věž** (Schwedenturm) v romantickém Zankengrundu u Sloupu. **Olšová věž** (Eschenturm), menší věž v lese napravo od stezky ze Svojkova (Schwoika) do Sloupu (Bürgstein) III. Na severovýchod od vrchu Slavíčka, na severním svahu **Břidličníku** (**Schieferberg**) jest geologicky velmi zajímavá čedičová skála **Bílá paní** (Weisse Frau), 10 m vysoká, IV a VI.

Vých. od Boru u Č. L. v údolí **Samoty** (Tal d. Einsamkeit) u Radvance (Rodowitz) jest skalnatý **Krkavčí kámen** (Rabenstein). Mezi Cvikovem a Kunraticemi (Kunnersdorf), východně od Boru, jest geologicky důležitý **Dutý kámen** (Hohlstein).

Jižně od Kunratic jest **Smrtka** (Totenstein) s uměle usnadněným přístupem. U obce Hoffnung jest **Kočičí skála** (Katzenstein) rovněž s umělým výstupem a pak **Krkavčí kámen** (Rabenstein).

### Ještědská oblast.

Horské území pokračuje od Lužických hor od tak zv. Průsmyku (Pass), směrem na jihovýchod, podle hřebene Ještědských hor a prodlužuje se jižně od Liberce přes Kopaninu až k Malé Skále na Jizeře.

#### Severozápadní část.

Přístup od stanice **Rynoltice** (Ringelshain), Schönbach-Žibřidice (Seifersdorf) neb **Křížan** (Kriesdorf) na trati Liberec—Česká Lípa. U Křížan chata Jäckelbaude

**Krkavčí skála** (Der Rabenstein), severovýchodně od Jitavy (D. Pankratz), na hřebenové cestě; severní stěna 43 m vysoká, 3 výstupy. Nedaleko jsou **Bílé kameny** (Elefantensteine). **Havraní skály** (Rabensteine), jihovýchodně od stanice Křížan, blíže vesnice. Rozčleněné stěny se třemi věžemi, zvanými též Drei Zinnen. Severovýchodní věž 30metrová jest nejštíhlejší, střední jest 35 m vysoká a vedle ní je třetí smělá věž. Dosud byla provedena řada výstupů od poměrně lehkých až k těžkým. **Špičák** (Spitzberg) a **Trégláv vrch** (Trögelsberg) jest na hřebenové cestě k Ještědu, severovýchodně od Schönbachu. **Velký Dánský kámen** (Dänstein) nad osadou Novina (Neuland), blízko hřebenové cesty.

#### Okolí Ještědu.

**Krejčík** (Hockauf), na severovýchodní straně, oblíbený výstup II. Na severní straně jest **Vrblík** (Wirbelsteine) pod Koppenkegelm, největší skupina skal. Nejs severnější tak zv. **Matterhorn** spadá k záhybu silnice. Nižší jest **Breithorn**, opodál **Pudelstein**. **Červená skála** (Der Rote Stein), pěkný skalní hřeben, od severu přístupný. **Brána** (Torstein) vystupuje ze skalního hřbetu, nejvyšší skála se dvěma výstupy. Skály jsou dále na **Malém Ještědu**, **Kozí skále** (Ziegenstein) a na **Máchové skále** na jižním Schwarzbergu. Skály jsou vesměs prahorní s dobrými záchyty a jsou navštěvovány libereckým dorostem.

**Skupina u Hodkovic** (Liebenau): Na vých. od žel. stan., na trati Turnov—Liberec, u vsi Radoňovic, jsou dvě zajímavé, příkopem od sebe oddělené skály, **Kvočny**. Krotká kvočna se

dvěma vízkami jest lehce přístupná, kdežto „Divoká“ s hladkými stěnami, 33 m vysoká, je těžší.

## Dokesko.

Severní část **Polomených hor** (Kummergebirge) s okolím rozkládá se severně od Máchova jezera a Velkého Panského rybníka u Doks. Přístup: stanice Doksy (Hirschberg), zastávka Staré Splavy (Thammühl), Jestřebí (Habichstein) a zastávka Srní (Rehdörfel) na trati Bakov—Česká Lipa. Autobusová linka Doksy—Dubá—Liběchov a Doksy—Kummer—Hamr. V celé oblasti je dosti hotelů a restaurací.

Jihozápadně od Velkého Panského rybníka jest na východním okraji obory **Jiljov** (Veilchenburg), mohutná 30 m vysoká skála se zříceninou.

Severozáp. od stan. Zahrádky u Č. L. (Neugarten), vine se podle Robečského potoka v délce asi 1½ hod. úředně chráněná přírodní rezervace údolí **Pekla**. V tomto podivuhodném údolí nalézá se po obou stranách celá řada, velkou většinou okrajových skal, jichž útvary pnou se až do výše 30 m. Hned u sestupu do údolí uplatňuje se široký masiv, dole zohyzděný přístavkem sousedního hostince. Imposantní jsou dále dvě široké skály, kominem od sebe rozdělené, tak zv. Rozhledna. Řada velmi zajímavých skal a věží nalézá se u severního východu, směrem k České Lípě. Jižní část údolí jest spojena s bočným, na východní straně se nalézajícím **Pavlininým údolím** s četnými okrajovými skalami.

Západně od **Starých Splavů** jest řada více méně skalnatých roklí, z nichž uvádíme: **Vůbcářská rokle** (Wasperlicher Schlucht), **Braniborská rokle** s jeskyní, dále **Pustý kostel** (Hundskirche), pak **Strážný** (Schützenberg) s kolmou stěnou a pod ním skála **Strážště**. Na severní straně 150 m hluboká rokle **Vlčí jáma** (Wolfsgrube) a na jihu **Černá rokle** (Schwarzer Graben) se skalním městem a konečně **Černá tůň** (Schwarze Pfütze).

Na severovýchod od Velkého Panského rybníka jsou **Provodinské skály** (Mickenhaner Steine) s hladkými čedičovými sloupy a 50 m vysokými stěnami. Z nich zajímavý **Michalův vrch** (Michelsberg) a **Lysá hora** (Kahler Stein). Příchod od stanice Srní. U obce **Jestřebí** (Habichtstein) jest 30 m vysoká skalní skupina se zbytky hradu.

Dále na východ jest severní část skupiny Polomených hor mezi Máchovým jezerem, Břežňanským rybníkem (Heide Teich) a řekou Ploučnicí, s nespočtenými skalními rokllemi. Celé pohoří jest 10 km dlouhé, 5 km široké a pokryté krásným lesem. Skupiny skal jsou v západní části, **Baterie**, nad níž ve

starých válečných dobách dlel sám Napoleon, dále v **Kravím dole** (Krabergrund), v **Měděných děrách** (Kupferloche), **Mravenčí roklí**, **Ledové roklí** a **Jindřichově roklí** u Kummru. Zajímavá je dále **Bezová rokle** (Hollunder Grund) a **Mokrůvka** (Kl. Nassgrund). Na severním okraji jest **Senná brána** (Fleuthor), **Vinice** (Weinberg), **Jelení vrch** (Hirschberg), **Kozí skála** 15 m vysoká, **Pustý kostel** (Hundskirche), **Skalní brána** (Frauenthor) s oknem, jižně odtud na **Vysoké** (Grosser Berg) jest **Kazatelna** (Predigtstuhl).

Ve střední části na západ od Kummru asi 100 m jižně od kummerské silnice strmí **Tvarožník** (Quargelstein) ve formě 30 m vysoké homole se dvěma výstupy. Vedle jest **Panenská skála** (Jungferstein) červeně zbarvená. U Kummru jsou **Krkavčí skály** (Rabenstein) 30 m vysoké. Na východní straně jest dále **Koruna** (Krone) a **Malý templ**.

Mezi Doksy a Břehvní (Heidemühl) na jih jest v lese písčovitý útes **Králov stolec** (Königstuhl) a dále na východ **Obětí skála** (Heidestein) s dutinou. V okolí lesního zámečku **Strassdorfu** jsou těž lezecké skály.

V Máchově jezeře vyčnívá z vody imposantní skalní skupina **Myší zámek**.

## Okolí Ralska a Hamerského rybníku.

Zabírá kraj od Mimoně k Ještědu. Přístup od stanice Mimoně (Niemes), na trati Č. Lipa—Něm. Jablonné. Těž autobusové spojení.

**Ralsko** (Roll), čedič. vrch na vých. od Mimoně, se skal. útvary na již. dolejších okraji. U cesty z Vranova (Rabendorf) k Ralsku nalézá se na kraji lesa řetěz skal. Hned za obcí jsou věže: **Krhanice** (Molkenkrug), 30 m výšky, IV a V. **Juliána výšina** (Julienshöhe), 35 m vysoký masiv s vytesanými schody, **Přední** a **Zadní Zrádný kámen** (Rutschenstein) s oknem, vedle jest **Velký Liščí kámen** (Gr. Fuchsstein) s vysokými, hladkými stěnami, I. Vedle na jih jest **Malý Liščí kámen** v podobě zvonu, IV. Naproti nalézá se **Luční kámen** (Wiesenstein), 10 m vysoký.

Na severu u **Novin** (Neuland) protéká řeka Ploučnice skalní průrvou dvěma zajímavými tunely. Průrva tvoří 50 m dlouhý kaňon s vysokými stěnami. Jeden tunel jest 13 m, druhý 41 m dlouhý. Západní výběžek vrcholu Ralska s velkolepým rozhledem spadá srážně do hloubky asi 50 m. Ve **Vranově** (Rabendorf) nalézá se chata mimoňského Gebirgsvereinu s restaurací (Rollberghütte).

**Kavčí skála** (Grosser Dohlenstein) na vrchu Chrastná (Krassaberg), mezi Hamerským rybníkem, Lázněmi Kundra-

tice (Kunnersdorf) a Osečnou (Oschitz). Východisko: stanice **Křížany (Kriesdorf)** na trati Liberec—Něm. Jablonné, odtud 1 1/2 hod. na Chrastnou. Skvělý pískovcový monolit s částečně převíslými stěnami. Šest výstupů neb variant, drobný kámen. **Malá Kavčí skála** (Kleiner Dohlenstein) jest asi 150 kroků jihozápadně od Kavčí skály a tvoří dva díly, 15 m vysoké. Hodí se pro začátečníky. U osady **Černé Noviny** (Schwarzwald) nalézá se **Skalní divadlo** (Amfiteatr), téměř v polokruhu s vynikající skalou **Velbloudem** (Kameel). U Schwarzwaldské brány jest skalní útvar **Palice** (Keule).

U silnice mezi Svěbořicemi (Schwabitz) a Černými Novinami je kopec Struhánky se skalou **Poustevník** (Einsiedlerstein). V sousedství na severozápad ční krásná basaltová skála **Velký Jelení vrch** (Der Grosse Hirschberg). Nad Děvinským rybníkem u Hamerského rybníka jest **Široký kámen** (Breiter Stein).

**Kamenický vrch** (Kamnitzberg), východně od Zákup, na trati Česká Lípa—Mimoň, má zajímavější skalní útvary se skvělou vyhlídkou.

## Dubské Švýcarsko.

Do této oblasti patří vrchovina mezi Labem od Liběchova, Štětím, Úštěkem, Velkým Panským rybníkem, Mimoň, Bezdězem a Mšenem. Kraj jest protkán množstvím přírodních krás s pískovcovými skalními útvary, roklími, lesy a rybníky.

### I. skupina: Skály u Úštěku.

Východisko: **Úštěk** (Auscha), stanice dráhy Litoměřice—Česká Lípa. Všecky cesty jsou z Úštěku turisticky značeny.

Jihovýchodně od Úštěku rozkládá se zalesněné území, z něhož vystupuje ze dvou údolí vrch se zříceninou **Hrádku**, kde je též chata s restauračním zařízením. Dole v **Ptačím dolu** (Vogelgrund) směrem k osadě **Ostré** (Neuland) a dále na východ jest řada okrajových skal a i jednotlivých věží. V severní části trčí **Ztracený kámen** (Der Verlassene), asi 10 m vysoká věž s knížkou. Dále **Hlídač** (Grundwächter) a lehký **Metznerstein**, 15 m vysoký. Na druhé straně údolí vystupuje masivní **Zaječí hlava** (Hasenkopf) s několika možnostmi výstupů až do výše 27 m. **Strážce** (Vogelgrundwächter), as 16 m vysoký, na rozhraní dolu a odboček dolin do Rašovic. Na vrcholu jest knížka. Výstup převislou stěnou těžký, normální výstup pomocí tenkého stromu s druhé strany lehčí. U Ostrého v sousedním dole Schönbornském je **Ostroh skaliní** (Grundnadel) a na východ od ní **Jahnstein**, který sestává ze dvou

kamenů s komínem. Výstup na straně z údolí na první a pak na druhou skálu. Velmi pěkné útvary lze nalézt i v odlehlejších **Hlubokém dole** (Tiefer Graben).

### II. skupina: Skály u Blíževedel (Bleiswedel).

Východisko **Blíževedly** na téže trati aneb údolím ze Skalce, kde jest pension „Waldesruhe“, do Stranného (Stran). Skály nalézá se na okraji lesního masivu **Bročku**, kde vrch tvoří prudký sráz na louky u Stranného. Blíževedelské kameny tvoří celou řadu samostatných věží, z nichž některé jsou zároveň součástí okrajových skal a ční vesměs do imposantní výše 40 m. Jejich krásu můžeme přirovnati k skalním městům v Českém ráji. Ze skalní terasy vystupují od západu k východu:

**Krkavčí kámen** (Rabenstein) a **Válečný kámen** (Kriegstein), **Litoměřická skála** (Leitmeritzer Turm), 40 m, je nejkrásnějším útvarem skupiny; normál. výstup komínem se straně, I, výstup komínem z údolí je těžký a obtížná exp. jihových. stěna je klasifikována VII. **Snoubenka** (Felsenbraut), impos. věž. **Hlásný** (Turmwächter), asi 20 m vysoká štíhlá věž s uměle upravenými záchyty po hraně, IV, VI, VII. **Krieschenturm**, 25 m vysoká věž, II. **Homole** (Zuckerhut), stěnový výstup, III. **Bročky** (Brotshcken).

V údolí od Stranného ku Skalce nacházejí se též jednotlivé okrajové skály, z nichž vyniká mohutný blok **Kozel** (Bockstein), s křížem na stěně.

Na východ od skupiny blíževedelských kamenů spadají od Sterndorfu k jihu tři hluboké rokle, vyplněné vesměs okrajovými skalami aneb věžemi. Hockengrund, Mittelgründl a Studánecká rokle (Bohregrund). V této rokli, blíže vodárny, jest **Slon**, **Ropucha** (Kröte), **Hrada** (Raubschlüssel). **Rytíř** a **Hradní paní** (Ritterstein). Podél romanticky položené silnice z Litice do Sterndorfu lze viděti též pěkné skály, z nichž uplatňuje se zejména **Sterndorfská jehla**, 20 m vysoká, V, VI. **Kolbenstein** 20 m vysoký nebyl dosud zlezen. Tamtéž jest i **Tvarožník** (Quargelstein). Asi 1 1/2 hod. od Blíževedel jest **Kittelstein**, 22 m vysoká věž s těžkým komínovým výstupem. **Smrtka** (Totenstein) nalézá se nad rybníkem Močidla (Rossteich), severovýchodně od Blíževedel za vrchem Ronovem (Ronsberg).

### III. skupina: Okolí Vlohoště.

Východně od skalních útvarů u Blíževedel a Sterndorfu pokračují skály na jihozápadním svahu nejvyššího vrchu Dubského Švýcarska, **Vlohoště** (Wilhoscht), kde jest v délce asi 2

km dlouhá řada krásných pískovcových útvarů se třemi mohutnými terasami. Celý široký pás okrajových skal jest rozerván komíny a částečně vystupujícími věžemi. Ze skalních útvarů, které nesou jména, uvádíme: **Vrstva** (Schichte), **Netopýří sklep** (Fledermauskeller), **Sokolí tvrz** (Falkenhorst), **Sňupeček** (Tabaknase), **Kozí hřbety** (Ziegenrücken), **Vyhlídko** (Ausichtstein), **Velhost** (Helgast).

Na jihovýchodním výběžku Vlhostí a na sousedním Malém Vlhostí, jsou též pěkné skupiny skal. Na jih odtud položený vrch **Zubrnice** (Ziebernberg) jest malebně obložen mohutnými pískovcovými pilíři. Také údolí k jihu jest obohaceno podobnými útvary.

V okolí vrchu **Husy** (Gansberg) jsou v dolinách pěkné skalní útvary s terasami a útesy. Pod kopcem jest skalnatá **Dlouhá rokle** (Langer Grund) směrem k Dolním Heřmánkám (Unter Hirschmantl). **Kraví rokle** (Kühgründl) nalézá se jihovýchodně od Skalky. Jižně od vrchu Husy v **Husím dole** (Gansgraben) jsou rovněž skály. V okolí je řada romantických skalních roklí. Na cestě ze Skalky do **Obroku** (Wobrok) na kraji sousední doliny jest **Pichlerova věž** (Pichler Turm), 20 m vysoká, V. U Obroku jsou **Obrocké věže** (Wobroker Türme). Na západní části Kravího dolu jest osamělá věž **Píchův kámen**, dále **Ptačí hnízdo** (Vogelherd), v jižní části skupiny jest **Smrtka** (Totenstein), severovýchodně od Domašic. Na východ od nejhofejší části hlavního Kravského dolu je **Tisícový kámen** s velikou jeskyní a převisem. Dále k východu nalézá se **Martinova stěna**, 25 m vysoká s terasami. Úbočí vrchu **Kostelce** jsou vroubena skalními útvary, z nichž dlužno uvést: **Smrtihlav** (Totenkopf), **Jeptiška** (Nonne), **Krápník** (Tropfstein), skalní převis 30 m dlouhý a 15 m vysoký, a konečně **Kostelíček**. U kopce **Čír** (Tschierberg) jest řada skalních stěn a útvarů, z nichž vyniká **Bodlák** (Stachel). Směrem k Lhotě (Welhütta) nalézá se kopec **Strážný** (Wachstein) s pískovcovým skaliskem **Strážník**, též **Thustý hejtman** (Dicker Hauptmann) zvaný.

Na vrchu Čáp jest skalní útvar **Palice** (Tschapkeule), která trčí do výše nad řadou teras. Směrem ke kopci Číři jsou skalnaté rokly s **Krkavčím dolem** (Rabengrund). Dále na jihovýchod v krásném údolí podle potoka Květnice (Blümelbach), mezi Pavlíčkami a Zakšínem (Sakschen) západně od Dubé jsou zajímavé **Zimní kameny** (Simmsteine). Přístup ku skalám v jižní části těchto skupin jest nejpříhodnější z Dubé autobusem do Pavlíček. Pensiony: Waldesruhe ve Skalce a pak v Obroku. Hostinec ve Sterndorfu. V Dubé několik hotelů. Autobusové spojení: Dubá—Zahrádky—Č. Líba nádr. Značené turistické cesty jsou v dobrém stavu.

#### IV. skupina: Skály v Lubenském dole a v údolí Roklice.

Asi 1—2 hodiny od stanice Zahrádky (Neugarten) na trati Česká Líba—Úštěk podle silnice z Holan (Hohlen) do Loubí (Lauben), nalézá se překrásné údolí lubenské, které by žádný lezec, turista neb automobilista neměl vynehati. V několika odděleních za sebou, v délce asi 4 km je údolí lemováno po obou stranách krásnými skalami a věžemi, vesměs kolem 30 m vysokými. Téměř všechny útvary jsou rozeklané komíny a poskytlují neobyčejně malebný pohled. Jsou velmi navštěvovány německými lezci z okolí, kteří již celé území probadali. Nejoblíbenější věže jsou:

**Šikmá věž** (Schiefer Turm) a **Jediná věž** (Einser). Nad rozcestím k Sušici (Oschitz) jsou velkolepé turně **Hradlo** (Hemme) a s druhé strany **Zlodějův sklep** (Diebskeller).

V sousedním údolí **Roklice** (Gründelthal), podél Dolského potoka (Gründelbach) jsou další nádherné skalní skupiny Dubského Švýcarska. Z množství tamních útvarů uvádíme následující: Na svahu zříceniny **Chudého hrádku** (Pauska), na rozhraní drchlavského sousedního bočného dolu (Kraštka) jest **Větrná díra** (Windlochturm), 20 m vysoká s proraženým vrcholem, II. Blízko ní jest **Hlásný** (Grundwächter) a dvojitý blok **Trpaslík** (Zwerg), V.

Na západní straně údolí jest na severu **Vosa** (Wespe), 10 m vysoká, štíhlá věž, II a III. **Blůky** (Blocksteine), přední a zadní, 20 m vysoké, III a IV. Dále k jihu **Jánská věž** (Johannisturm), 20 m vysoká, IV a V. **Sušické turně** (Oschitzer Türme). **Věž Roklického mlýna** (Gründelturm), lehká s kominem a dále **Paněnka** (Puppe).

Na východní straně údolí jsou: **Zlý bratr** (Böser Bruder), dvojitá věž, jeden z nejhezčích lezeckých objektů, 28 m vysoká, nad vodárnou, III, V a VII. **Věže Růženy a Haničky** (Rosa-Hannaturm), **Dóm**, 27 m vysoký, s lehkým a těžkým výstupem. **Liberecká věž**, 32 m vysoká, II a VI. **Dvojná skála** (Doppelstein), 20 m vysoká, s lehkým výstupem. **Karlův kámen** (Karlstain), 30 m vysoký a komíny ve 4 bloky rozdělený, II, V. **Čertova věž** (Teufelsturm) s krásným kominem, 28 m vysoká a konečně **Blíženci** (Zweillingsturm). Místo dřívějšího mlýna existuje v údolí kovárna, kde se lze česky dorozuměti.

Na severní straně od Pavlovic, východně od údolí Roklice, stojí u silnice velmi zajímavá **Pavlovická věž** s těžkým výstupem. Hostince, kde lze přenocovati, jsou v Holanech (Hohlen), Dřevčicích (Sebitsch) a v Loubí (Lauben).

**Hluboký důl** (Tiefer Graben) spojuje nejnižší část lesní

skupiny Království s Liběchovkou na sever od Tupadel a jest lemován pěknými skalními útvary.

U Želíz jest **Čertova rokle** (Teufelsgraben) a v ní dva obrovské balvany **Čertovy hlavy** (Teufelsköpfe).

Autobusové spojení: Praha—Mělník—Liběchov—Tupadly—Zakšín—Dubá. Další spojení ze Štětí—Pavličky—Dubá. Spojení drahou: Praha—Liběchov.

#### V. skupina: Jižní část Dubského Švýcarska.

Na jih od Dubé se rozkládá rozsáhlé romantické území, vyplněné četnými údolími, roklemi v příjemné lesní oblasti. Autobusové spojení: Liběchov—Dubá. Hostince v Osinalicích (Gross Wosnalitz), v ostatních místech jsou vesnické hospody.

Údolí mezi Dubou a Dražejevem (Draschen) s okolím jest vroubeno krásnými skalními hradbami. Na severovýchodě jsou **Krkavčí skály** (Rabensteine). Blízko jest **Soví věž** (Eulenturm) s těžkým výstupem a **Panenský kámen** (Jungfernstein). Na západní straně tohoto území mezi Liběchovkou a vrchem Nedvězí (Nedoweska), s krásným rozhledem, jsou hojně a zajímavě skály s baštami na **Radči** (Ratschberg) s **Pustým hradem** a úchvatným řetězem skal **Cimbuří** (Sennebrett Felsen) s divokými roklemi. Tyto útvary pokračují k jihu. U Osinalic na **Supím kopci** (Geiersberg) a v celém okolí jsou rovněž romantické rokly. Na jihozápad mezi Liběchovkou a Vidimským dolem jest tak zv. **Království** (Königswald) s okrajovými skalami v menších roklich. Od silnice směrem k Vidimu odbočuje na jih skvělý **Šimanovický důl**, lemovaný po obou stranách dlouhou řadou skal, komíny a roklemi rozervaných. Západní strana tvoří součást vidimského parku a skály jsou tam spojeny upravenými můstky po krajích rokli. Rovněž území od Střezivojic (Schedowitz) na východ až k zámku Houska jest vyplněno pěknými údolími a skalami. Na značené cestě „Mato“ k potoku Pšovce se nalézá **Kamený úl** (Bienenstockelstein). V romantickém a dlouhém horním i dolním Planěm dole, kudy vede též z části stezka Viktora Dyky, je řada pěkných skalních útvarů a věží, které se velmi dobře hodí k lezeckému cvičení. Dále na východ, kolem kopce **Drnčíku** (Dürnstlich), směrem k Housce, jest též několik skal a rokli. U silnice ze Mšena do Dubé, v horní části potoka Pšovky, jest pěkná skupina skal **Žďár** (Brandleite), která ční malebně do výše 30 m. Také na východ od Dubé se nalézají u **Ostrého** (Sirtsch) skály způsobilé k lezení, ale nejsou dosud řádně probádány.

#### Kokořínsko.

V jižní části Polomených hor zaujímá Kokořínsko oblast potoka Pšovky s přilehlými roklemi mezi Mšenem, hradem Kokořínem a obcí Rájem a Olešnem. Ze Mšena vede tam řada značených cest. Skály tvoří malebné pískovcové formace a jsou lezecky málo prozkoumány.

Přichod: stan. Mšeno u Měl. na trati Mělník—Ml. Boleslav. Též autobusové spojení Mšeno—Dubá, Mělník—Mšeno a Mělník—Kokořínské údolí k hotelu. Hotely též ve Mšeně.

Skalní útvary jsou hlavně v těchto roklich: **Kočičina**, která spojuje obec Sedlec s kokořínským údolím potoka Pšovky. Rada skal a hradeb s mohutným skalním blokem s vytesanou skrýší **Barcalinou** se třemi prostorami. Asi uprostřed odbočuje na jihovýchod rokly **Vrbodol** se skalními útvary asi 25 m vysokými, nazvanými **Bludiště**. Vedle jsou skály: **Slon**, **Kardinál** a jiné. **Ráč**, hluboká rokly pod obcí Hradsko s krásnými skalními stěnami. Cesta Podhradská spadá malebnými skalními útvary do údolí naproti hradu Kokořínu. Cesta Hlučovská odbočuje z cesty Podhradské od Sedlce k mlýnu Hlučovu v hlavní údolí a vede v lese středem skalních partií **V pohádce**. **Močidla**, dlouhá rokly, vede kolem krásných vysokých skalních hřebenu, lesem porostlých. Na počátku dolu odbočuje **Náckova rokly** se skalními útvary: **Medvídek**, **Obětí zvíře** a **Bota**. Dále odbočuje vpravo **Pastuší rokly**, na jejímž konci nalezneme **Skalní město s Faraonem** ve svém středu. Cesta přes Pokličky dovede nás na svém konci ku krásným skalám nad 80 m hlubokým údolím Pšovky a rokly **Močidel**. Ve skalách vytesanými schůdky lze sestoupiti do dolu k ústí Močidel. Cesta vede **Skalou průsečnou**, jako branou, podle **Skalního města**, kolem útvarů **Obří hlavy**, **Žáby** a **Kočáru**. **Boudecká rokly** vede z Rovin k boudeckému mlýnu. Cesta jde podle skály **Slon** a sestupuje středem mohutných hradeb k potoku Pšovce. **Kobylka**, romantická rokly pod Rovinami, jest poseta skalními útvary. Silnice ze Mšena do Dubé klesá od Rovin k Ráji v lese kolem skalního bludiště **Na Radech**.

**Kokořínské údolí** jest vroubeno mohutnými skalami, z nichž jsou nejzajímavější: **Vyhličky** pod Rovinami, **Skalní ostroh** nad Rájem, **Výrovka** nad Vojtěchodolem, skály na severní straně boudeckého mlýna, **Nedamy** na západní straně údolí u tůně se zajímavými stěnami a skalními sklepy, **Machova skála** pod hradem, dále **Skalní Hlídky** před Kočičinou rokly u kapličky sv. Jiří, strž **U Boty**, dále **Havran**, **Kaninský důl**, **Hlučov** atd.

Na západním území kokořínského údolí jest **Kostelíček**, krásné skály na sever od hradu Kokořínu, před obcí Šemanovice.

Na cestě roklí, která vede severně od Hlučova k Jestřebicům, jest **Černá díra** s pěknými skalními formacemi.

### Jizerské hory.

Rozprostírají se mezi Libercem a Krkonošemi. V severní části hor se nalézá celá řada krásných skalních útvarů, jež se hodí velmi dobře k lezeckým cvičením. Toto území jest navštěvováno libereckými a frýdlantskými lezci. Nejlepší východisko jest ze stanic trati Liberec—Frýdlant. Nejlepší výstupy lze podniknouti od závěrečné stanice **Bílý Potok** (Weissbach).

V oblasti hory **Paličniku** (Käuliger Berg), východně od Bílého Potoku, jsou skály **Kohoutí hřeben** (Hahnkamm), asi 100 m dlouhý, s ostrými sráznými plotnami. Hřebínek začíná od **Supí hlavy** (Geierkopf) a lze jej zlézti až na vrchol Paličniku. Na východ jest **Trpaslík** (Zwerg), na jižním svahu **Tisová skála** (Eibstein), věž s černými plotnami. Další menší věže jsou na západním hřebenu v lese (**Isenstein**), a na severním svahu k Hajnímu potoku (Hegebach) s krásným okolím. V okolí chaty Hubertus jsou **Francouzské kameny** a u cesty k Bílému Potoku, pod chatou, **Kočí kámen** (Leichter Katzenstein).

Na svahu **Travného** (Halmrich) jest **Dresslerova skála**, dále **Ostrá věž** (Spitzerturm), štíhlá jehla s 25 m vysokou stěnou. Pěkný jest též **Skalný pás** (Kalmrichgürtel) a mohutná hradba **Věž Grálu** (Gralsturm) se 40 m vysokými stěnami. Výstup není však těžký. Na východní straně jsou **Trojčata** (Drillinge) a pod Grálem jest **Hajný** (Heger).

U pramene Malé Jizery nalezneme ve skupině **Vlašského hřbetu** (Wälscherkamm) **Čertův kámen** (Teufelstein) se zajímavým výstupkem. Ve východní oblasti divokého **Černého potoku** jest velká skupina **Poledníku** (Mittagstein), kde jsou nejdívočejší skalní partie 30 až 50 m vysoké: **Frýdlantské cimbuří** (Friedland Zinne) se dvěma výstupy. Pod ním vidíme skalnatý hřeben s první skálou **Polední zub** (Mittagszahn) a poslední **Hejnická vyhlídka** (Hainskirche). Ze střední části spadají až 50 m stěny do údolí. V blízkosti jest **Kazatelna** (Die Kanzel), 20 m vysoká. Z ostatních skal jmenujeme: **Hlídač** (Winkelwächter), **Brandfels** a **Nos**, se stěnami nad vodopádem soutěsky Černého potoka. Severovýchodně od potoka Stolpichu nad Ferdinandovem jest skupina **Ořešniku** (Nusstein), jehož vrchol jest upraven schody. Ze **Zahradní straně** (Gartenlehne) lze taktéž zlézati skály. Na západní straně Stolpichu jsou nejkrásnější věže, a sice: **Divoká Maří** (Wilde Marie), 35 m vysoká s nesnadným výstupem, a nad

ni **Krásná Maří** (Schöne Marie), s pomůckami k výstupu. V této divočině se nalézá dále **Strážnice** (Höhleturn), 30 m vysoká a nad Rieglovou cestou jest **Čarostřelec** (Freischütz), 20 m vysoká skála s etážemi a s nesnadným výstupem. Směrem k jihu jest **Holubník** (Taubenhaus) s romantickou skálou.

Z potoka Malého Stolpichu vystupuje **Svinské Čelo** (Vordere Saustirn-Koppe) se zajímavým výstupem. Jihovýchodně odtud jest **Zadní Svinské Čelo** (Hintere Saustirn) a v horní části Malého Stolpichu jest **Rakev** (Sargstein). Vrchol **Jizerky** (Siechhübel) 1125 m u chaty na Smědě vykazuje taktéž pěkný skalní útvar.

Mezi železniční trati a Malým Stolpichem jest řada zajímavých skalních útvarů. Od stanice **Oldřichov v Hájích** (Buschullersdorf), na trati Liberec—Frýdlant, se vchází do skal předhoří **Hamrichu**. Za hájovnou nalezneme skupinu **Příkrá stráň** (Scharflehne) se skalami: **Zvon** (Die Glocke), krásná, přes 20 m vysoká skála s převisy. V hořejší části jest **Ostruha** (Reitzacken), **Homole** (Zuckerhut), **Ověcí roh** (Schafhorn) a **Horní Hamrich**. Vedle nalézá se **Lom** (Brechstein) a konečně hlavní vrchol **Poledníku** (Mittagsberg), **Relz**, jakož i 30 m vysoký **Svinský kámen** (Saustein). Zajímavé jsou též **Červené skály** (Rotsteine), z nichž severní má imposantní vrchol. Směrem k sedlu Svinského Čela (Saustirnsattel) jest **Kozlí skála** (Bockstein) se střechovitou plotnou. Vedle se nachází **Jehla** (Nadel). Jihovýchodně od stanice **Mníšek** (Einsiedel) jsou skály **Ostrý** (Scharfberg), **Zaječí důl** (Hasengrund) a jiné menší.

Západně od železniční trati ve skupině **Hamrichu** jsou skalní masivy **Holých kamenů** (Kahlsteine) s řadou věží. Nejoblíbenější jest **Uhlířova skála** (Köhlermütze), vysoko na svahu **Kutiště** (Grubberg) s 15 m vysokým komínem. Další skály jsou: **Čertova díra** (Teufelsloch), **Wannerův hrob** (Wanners Tod), **Houba** (Pilz), **Burgstein** a **Široký kámen** (Breiter Stein). V oblasti lehce přístupného **Ostrého kamene** (Spitzberg) jsou **Gutenbergova skála**, **Vrata u Resslerovy díry** (Ressloch Tor) a **Pohraniční brána** (Grenztor).

V předhoří Jizerských hor jsou již daleko skromnější útvary. Hřeben **Černé Studnice**, jižně od čáry Jablonec—Tanvald, má několik skal: **Čertovy kameny** (Teufelsfelsen) s pěti snadno dosažitelnými skupinami: **Beran**, **Muchov**, **Skalní divadlo** (Felsentor) a **Šauf** (Theresienhöhle).

### ČESKÝ RÁJ.

Českým rájem jmenujeme oblast mezi Jičínem, Mnichovым Hradištěm a Turnovem. Na severu jest kraj uzavřen horou

Tábor a hřebenem Kozákova (ve směru k Malé Skále na Jižce). Týž hřeben pokračuje pak na severozápad přes vrch Kopaninu na Ještěd. Jest to také kraj historicky zajímavý, neboť zde v roce 1866 zuřila rakousko-pruská válka. V této přírodou pozeňnané oblasti je několik rozsáhlých a velkolepých skalních skupin, které pro svou krásu zasluhují, aby byly vyhledávány nejen domácími, ale i zahraničními turisty a lezci. Jsou to tyto skupiny: **Prachovské skály**, **Hruboskalsko**, **Mužský**, okolí **Malé Skály** a skupina **Klokočských skal**. Množství skalních útvarů a věží jest tak rozmanité, že poskytuje lezci možnost ke cvičení v nejrůznějších formách a kombinacích, od nejlehčích až k nejtěžším.

V této oblasti má Klub alpistů československých svou lezeckou školu a od jarních až do podzimních měsíců konají se tam každou neděli pod dozorem cvičitelů výstupy pomocí lana. Skály jsou pískovcové a lze tam cvičiti výstupy komínové, stěnové a trhlinové ve všech možných kombinacích. Skály se nalézají v lesích s ozonovou vůní a s věží jsou krásné a pitoreskní rozhledy.

Pískovcové útvary poskytují celkem málo spolehlivých záchyťů a proto se výstupy musí prováděti s opatrností. Naproti tomu dávají komínové skalní útvary jedinečnou možnost výcviku a jsou v tomto směru první v celé světové soutěži.

## 1. Prachovské skály.

Celý útvar Prachovských skal jest protkán stezkami a roklemi s barevnými značkami, takže orientace je velmi lehká. Nejkrásnější rokla a stezky: Císařská chodba, Denisova stezka, Zelená rokla, Zadní točenice, Masarykova cesta, Americká sluj. Skvělé vyhlídky jsou se skalních rozhleden. Téměř všechny věže jsou opatřeny slaňovacími kroužky a zápisními knížkami.

Klasifikace těžkosti výstupů jest uvedena podle Janebovy knihy: „Horolezecká cvičení v Prachovských skalách“ římskými číslicemi I až V, od lehkých k nejtěžším.

Přístup: Železniční stanice Jičín, odtud autobusové spojení ČSD. do skal, pěšky 1 hod. Hotely a chaty ve skalách: Park-hotel „Skalní město“, pension „Český ráj“, chata KČST. Všečekův pensionát. V Park-hotelu jest klubovní lékárnička. U chaty KČST. bylo vybudováno koupaliště.

Skály byly nejdříve zlezeny z části jičínskými a turnovskými skauty, pak pražskými, saskými a libereckými lezci a posléze odborně probádány členy Klubu alpistů čs. za vedení p. Janeby.

## Skály od pensionu „Český ráj“.

**Mouřenín**, 10 m, 8 výstupů II až V. **Pik**, 13 m, 2 výstupy I. **Šikmá věž**, 16 m, V. **Mravenčí věž**, 15 m, V.

### U vyhlídky „Křížkovského“.

Skvělá skupina **Krkavčích skal**: Hlavní věž, 22 m, 26 kombinovaných výstupů nebo variant II až V. Severní věž, 5 výstupů III a IV. Západní věž, 18 výstupů nebo variant IV a V. Severozápadní věž, 4 výstupy, I, IV, V. **Bella Vista**, 8 m, II a IV. **Vyhlídková věž**, 9 m, IV. Obě jižně od Krkavčích skal.

### Podle Masarykovy stezky.

**Bratrská věž**, 7 m, 5 výstupů, II, III, IV. **Obelisk**, 18 m, přemostěním. **Velbloud**, 11 m, 4 výstupy, II, III, IV. **Hakenova věž**, 6 m, 3 výstupy, I, II, III. **Hláška**, 20 m, 7 výstupů, II až V. **Velká Skautská věž**, 12 m, 8 výstupů, III a V. **Malá Skautská věž**, 12 m, 5 výstupů, III, IV, V. **Táborská věž**, 12 m, přemostěním a z východu V. **Mechová věž**, 6 m, 4 výstupy, I, II a III.

### Podle cesty „Zadní točenice“.

**Dvojitá věž**, 8 m, 8 výstupů, I až IV. **Rozmanitá věž západní**, 8 m, 3 výstupy, II a III; **střední věž**, východní výstup II, západní III; **východní věž**, komínem I, jižní IV; **severní věž**, 5 výstupů, I a II. **Malá Ztracená věž**, 10 m, 7 výstupů, III a IV. **Velká Ztracená věž**, 9 m, 9 výstupů, II až V. **Nízká Ztracená věž**, 5 m, 5 výstupů, II až IV. **Synáčkova věž**, 20 m, přemostěním. **Slon (Mamut)**, 18 m, 4 výstupy, IV. **Sluneční věž**, 13 m, 6 kombinovaných výstupů, II až V. **Bezejmenná věž**, 10 m, 3 výstupy, II a III. **Velký Zbrojnoš**, 10 m, 3 výstupy, III a IV. **Malý Zbrojnoš**, 6 m, přemostěním. **Svato-václavská věž**, 20 m, přemostěním.

### V Císařské chodbě.

**Císařská věž severní**, 12 m, 7 výstupů, I až V; **jižní**, 12 m, 3 výstupy, II. **Drážďanská věž**, velkolepá skupina, 24 m, 7 kombinovaných výstupů nebo variant, III až V. **Orel**, velmi oblíbená věž, 15 m, 27 výstupů nebo variant, II až V. **Mnich**, nádherná věž, 30 m, 18 výstupů nebo variant, II až V.

### Podle Masarykovy cesty, dolejší část.

**Velký Kapucín**, 18 m, 6 výstupů a varianta, II, IV, V. **Želva**, 18 m, 2 výstupy IV. **Richelieu**, stěnový výstup, 15 m, III. **Čertova věž**, 20 m, V. **Hořejší věžička** (pod Šlikovou vě-

zi), 8 m, III, IV, V. **Šlikova věž**, 22 m, 8 výstupů a 2 varianty III, kominové. **Dubnová věž severní**, 15 m, 6 výstupů, II, III, IV; **jižní**, 4 výstupy, II, III; **střední**, 4 výstupy II, III. **Hendrychova věž**, 22 m, 3 výstupy, II, III.

#### Jižní strana Císařské chodby.

**Hroší věž**, 8 m, V. **Americká věž**, 20 m, velmi zajímavé výstupy, jižní cestou IV, východní stěnou 11 výstupů, II, III, západní stěnou 5 výstupů I—V.

#### U Denisovy stezky.

**Hladová věž**, 8 m, 4 výstupy, I—IV. **Lesní věžička**, 7 m, 2 výstupy, I, III. **Štefánikova věž**, 14 m, zajímavý stěnový výstup, III.

#### Podle Zelené rokle.

**Hraběncina věžička**, 9 m, 6 výstupů I—III. **Krakonoš**, 20 m, 13 většinou kominových krásných výstupů, II až V. **Stromová věž, východní**, 6 m, 13 výstupů, I až III; **západní**, 8 výstupů, I až IV. **Malá věž**, 18 m, 15 výstupů a variant, II až V. **Hradecká věž**, 15 m, stěnou, IV. **Krákorka**, oblíbená věž, 11 m, 2 výstupy, III, IV. **Kočičí jehla**, 12 m, 2 stěnové výstupy, IV. **Rektorka**, oblíbená lezecká věž, 12 m, **východní věž**, 7 výstupů a varianta, II až V; **západní věž**, 9 výstupů a varianta, II až V. **Žlutá jehla**, menší skalní věž, 10 m, 4 výstupy, II, IV, V. **Prachovská jehla**, imposantní útvar, 30 m, 3 velmi exponované stěnové výstupy V. **Prachovská čapka**, 30 m, 3 exponované výstupy stěnové V. **Fráňova věž**, 45 m, 5 skvělých, většinou kominových výstupů, II a V. **Bertovy věže**, 12 m, **západní**, 3 výstupy, II, IV, V; **východní**, 4 výstupy, II, III; **severní**, 3 výstupy, IV, V, skvělé stěnové výstupy. **Pečírková věž**, 35 m, 2 oblíbené výstupy, II. **Palcát**, 13 m, lze zdolat jen přemostěním. **Zelená věž**, 9 m, 7 výstupů nebo variant, III.

#### V pozadí nad chatou KČST.

**Pechova věž**, 8 m, 3 výstupy, I, III. **Komenský**, 10 m, 6 výstupů nebo variant, III, IV. V této skupině se nalézá ještě řada menších skal.

## 2. Hruboskalsko.

Oblast hruboskalských pískovcových útvarů se rozprostírá od zámku Hrubá Skála až k zříceninám hradu Valdštejna. Celé mírně zvlněné území jest pokryto lesem. Skalní útvary se rozdělují na tři části: území směrem k zřícenině hradu Vald-

štejna, střed, tak zv. skalní město, a útvary směrem k zámku Hrubá Skála.

Přístup ku prvním dvěma skupinám je z Lázní Sedmihorek, 20 minut od stanice na trati Turnov—Jičín. Přístup k třetí skupině, buď též z Lázní Sedmihorek anebo z hotelu Hrubá Skála, 30 minut od stanice stejného jména. V Sedmihorkách jest klubovní lékárnička.

Skály byly nejdříve navštěvovány turnovskými skauty, libereckými a drážďanskými lezci a od r. 1931 členy Klubu alpistů čs. a jinými zájemci.

V kanceláři velkostatku v Turnově jest nutno přihlásiti se o listek, kterým se povoluje výstup na skály. Všecky věže jsou opatřeny na vrcholech slaňovacími kroužky.

Klasifikace těžkosti výstupů jest označena stupnicí I až V, od lehkých k nejtěžším výstupům.

#### a) Severozápadní skupina, směrem k hradu Valdštejnu.

**Kočička**, téměř u zříceniny, 20 m, II. **Přední věž skalního města**, 20 m, I. **Zadní věž skalního města**, 50 m, IV. **Prázdňinová věž**, 25 m, III. **Otova věž**, 25 m, III. **Opožděnc**, 7 m, III. **Maják**, 60 m, I a V. **Věž přátelství**, 35 m, II.

Na přechodu ke druhé skupině jsou další tři věže: **Mechová věž**, 8 m, IV. **Základní kámen**, 10 m, II. **Hlava**, 20 m, IV.

#### b) Střední skupina, Skalní město.

V této skupině jest celá řada krásných věží, které jsou seskupeny kolem hlavní skály **Kapelníka** a tvoří tak celý orchestr. Hlavní skály jsou:

**Kapelník**, údolní stěna, 70 m, 2 velmi těžké výstupy, které se mohou přirovnati k nejtěžším výstupům v Dolomitech, V. **Taktovka**, 25 m, velmi exponovaný a neobyčejně těžký výstup stěnou, V. **Juliana věž**, 8 m, III. **Velikonoční věž**, 8 m, III. **Široký kužel**, 25 m, II. **Jeřábí věž**, 30 m, IV. **Svatodušní věž**, 50 m, II. **Podmokelská věž**, 70 m, velmi těžký výstup, V. **Věž s vytesaným nápisem S. B. K. V.** (sächsisch-böhmischer Kletter Verein), 45 m, III. **Červnová věž**, 35 m, III.

#### c) Skupina směrem k zámku Hrubá Skála, na jihovýchod.

V této skupině jsou též skvělé věže, z nichž nejoblíbenější uvádíme:

**Novákovy skály**, 40 m, zajímavý výstup, I. **Kočičí hlava**, 40 m, stěnou neobyčejně těžké, V. První výstup proveden v r. 1936. **Saharská jehla**, též Jablonecká věž, stěnou neobyčejně těžké, V, první výstup r. 1936. **Saharská věž**, 35 m, stěnou, velmi těžké, V. **Dračí kužel**, 35 m, III. **Dračí skály**, 50 m, stěnou a pak šterbinou, V. **Heineckova stěna**, 50 m, V.



Těsně kolem zámku jest ještě řada věží a skal, na které výstup není dovolen.

### 3. Skály u Mužského.

Železniční stanice Svijany-Podolí nebo Březina. Vzdálenost 40 minut od stanice.

Pozoruhodné pískovcové skalní město s krásnými skalními útvary, které se znamenitě hodí k lezeckví těžkého rázu. Skály a věže jsou průměrně 10 až 30 m vysoké. Horolezecká škola Klubu alpských čs. Skály jsou občas navštěvovány též drážďanskými horolezci. **U většiny věží jest připojeno označení těžkosti výstupů podle stupnice mezinárodní I až VII, od lehkých k nejtěžším.** Skalami vede Budovcova stezka. V Příhrázích jest restaurace s pensionem.

**I. skupina Příhrazy:** 30 skalních věží, z nichž význačnější jsou:

**Šikmá věž**, 12 m, III. **Křížová věž**, 12 m, III. **Rohačka**, 16 m, VI. **Příhrazské věže**, 3 spojené skály, 20 m, IV. **Svatodušní věž**, 10 m, V. **Hladká věž**, 12 m, III. **Pražská jehla**, 18 m, VI. **Měsíční věž**, 20 m, III a VI. **Barberina**, 25 m, VII. **Kobylí hlava**, 40 m, VII. **Kobylí věž**, 20 m, VII. **Turnovská věž**, 20 m, V. **Kobylí kužel**, 20 m, VII. **Hříbě**, 12 m, VI. **Buková věž**, 25 m, VII. **Soví věž**, 12 m, VII. **Rajská věž**, přes 30 m, VII.

V okolí jest dále skalní hradba **Hynšta** a okrajové skály v údolí **Černé Louže**, bývalé to bojiště z r. 1866.

**II. skupina Drábské světničky.** Věže spadají do údolí většinou svislými stěnami až 50 m vysokými. S druhé strany návrší jsou věže 12 až 25 m vysoké. Celkový počet věží jest 16. Význačnější jsou následující:

**Večerní věž**, 20 m, VI. **Tři panny**, 12 m, IV. **Hláška**, 20 m, VII. **Kočka**, 20 m, VII. **Sokol**, 25 m, VI. **Balustráda**, 25 m, IV a VII. **Jehla v Klamorně**, 17 m, VII. **Spící mnich**, 10 m. **Faraonova hlava**, 15 m. **Trubková věž**, 12 m. **Sloup**, VI.

V obci Volšíně jest Krejčího hostinec. Výstupy jsou většinou stěnové a jen některé jsou kombinovány s kominem neb šterbinou. Některé věže nebyly dosud zdolány. Téměř ve všech věžích jsou slaňovací kroužky.

Na východ od skupiny u Příhráz pokračují skály ojedinele v Žehrovských lesích. V malebném údolí podél potoka Žehrovky pod Vyskří až k obci Doly (železniční stanice Mladějov neb Malechovice na trati Stará Paka—Ml. Boleslav) nalézají se velmi pěkné okrajové skály, z nichž vystupují 3 význačné věže. Mezi Žehrovskými lesy a Sobotkou jsou též pěkné pískovcové skalní útvary v krásném údolí **Plakánku** a v Prokop-

ském údolí u hradu Kosti (železn. stanice Sobotka aneb Libošovice na téže trati). Lezecky nejsou tyto skály dosud prozkoumány.

### 4. Malá Skála s okolím.

Malá skála u stanice Malá Skála u Turnova, na pravém břehu řeky Jizery. V místě hotel „Malá Skála“. Hřeben skal 20 až 60 m vysokých s řadou kominů a šterbin. Ve skalách **Pantheon** na paměť napoleonských válek. Z řady skalnatých špiček stojí na severozápadě **Mnich**, 10 m vysoký s klasifikací IV. Na jihovýchodě jest **Jehla Pantheonu**, 10 m vysoká se stejnou klasifikací. Další skály v okolí: **Krkavčiny**, **Drábovna** a skály v blízkosti stezky presidenta dr. Beneše.

**Suché skály** na levém břehu řeky Jizery, 45 minut od stanice Malá Skála tvoří ostrý skalní hřeben až 50 metrů vysoký se třemi štíty a s exponovanými stěnami. Celá velmi zajímavá traverse hřebene v délce 250 m trvá asi 5 hodin. Kromě hlavních tří věží jsou tam další skalní útvary, tak **Samotář** na západním výběžku a **Šikmá věž** na jihovýchodním konci. Jak s jižní, tak i od severní strany, řada pěkných výstupů. Na severní straně jsou kominové výstupy. Skály byly nejdříve zlezeny turnovskými skauty, libereckými a saskými lezci a od r. 1933 je tam lezecká škola Klubu alpských čs. Na severní straně skal jest hostinec.

**Sokol**, pahorek na jihovýchod od Suchých skal, chová na svém vrchole dvě věže asi 20 m vysoké s klasifikací V a VI. V sousední vsi Besedících nalézá se chata **KČST. Kalich**, skalní útvary nablízku jmenované chaty, se skalami asi 10 až 15 m vysokými, s menšími lezeckými možnostmi.

### 5. Klokočské skály (Betlémské skály).

Asi hodinu od Turnova na severovýchod jsou rozloženy v oblouku přes 3 km širokém, od řeky Jizery až ku zřícenině hradu Rotštýna, malebné skalní hradby, jež spadají ve svislých stěnách, kominy prostoupených, na sever a na východ do údolí. Pod skalami na východní straně jest v tomto krásném pozadí položena obec Klokočí se dvěma hostinci. S veřejitového okruhu spadají skály as do hloubky 40 m a z hořejšího pásu vynikají do výše jednotlivé věže a skalní útvary. Na okraji pásma nalézá se 12 věží a v pozadí na jižní straně jsou ještě další dvě věže a jedna skalní jehla. Výstup na všechny věže je těžký a hodí se proto jen pro dokonalé lezce. **Kla-**

sifikace podle stupnice I až VII. Skály jsou pískovcové a zlézání 10 až 20 m.

Vedle zříceniny Rotštýna nalézá se první věž **Džbán**, 15 m, VII. Nad obcí Klokočí zvedá se do výše skalní masiv **Radnice** se stěnou 10 m, VI. Dále následují za sebou 4 věže, z nichž dvě s hladkými stěnami. Z ostatních jmenujeme **Děravou věž** se skalním otvorem, 10 m, IV, pak věž **Heinzova**, 20 m, VI, na severním okraji vystupují do popředí dva masivy **Severní věže**, 40 m, VII, blízko Jizery vyčnívá **Obelisk**, 17 m, VI, a za ním na jih **Kačena**, 20 m, VII.

Věže byly zlezeny teprve v roce 1928 drážďanskými lezci a po nich následovali liberečtí a konečně čeští lezci z Turnova. Těžké věže mají stěnové výstupy, ostatní stěrbinou neb komínem. Po okraji skal vede Šimákova stezka až k Rotštýnu.

**Hlavatá skála** nalézá se pod malebnou zříceninou Trosek na severozápadní straně. Skála jest 40 m vysoká s jediným neobyčejně těžkým výstupem s klasifikací VII. Výstup provedli liberečtí lezci a p. Cabelka. Přístup od zastávky Ktová, na trati Turnov—Jičín.

### Krkonoše.

Oblast Krkonoš má jen málo lezeckých možností. V západní části jsou **Kotelní jámy**, přístup od stanic Jilemnice a Martinice, autobusem po silnici do Horních Míseček, aneb od stanice Vrchlabí, autobusem do Špindlerova Mlýna a odtud pěšky k Mísečkám. Stěny **Labského dolu**, přístupné od Špindlerova Mlýna asi 1½ hod. **Kozí hřbety**, ostrý hřeben na severovýchod od Špindlerova Mlýna. **Obří dům** ve východní části Krkonoš v okolí Sněžky, má na svých svazích zajímavé stěny. Přístup od závěrečné stanice Svobody na trati z Trutnova a pak autobusem do Peci. Ve všech částech Krkonoš jest dosti hotelů a horských chat.

### Adršpašské skály.

Velkolepé skalní město s nejvyššími skalními věžemi v Čechách. Celá skupina obsahuje asi 40 věží neb lezeckých skal. Všecky výstupy jsou velmi exponované, těžké, neb neobyčejně těžké. První výstupní pokusy byly prováděny německými alpisty v roce 1923. Členové Klubu alpistů čs. provedli v letech 1935-36 několik výstupů. Velká většina věží nebyla dosud zlezena.

Stanice dráhy Adršpašské skály, na trati Trutnov—Teplice n. Metují. Těž autobusové spojení z Trutnova. V Dolním

Adršpachu nalézá se ½ hod. od skal hotel „U Skalního města“ a kancelář velkostatku, kde je třeba se vždy před zahájením výstupu přihlásiti.

Přední část skal u vchodu: **Španělská stěna**. V tak zv. předměstí: **Ucho**, **Lenoška**, **Homole**, 52 m, **Komín**, **Váza**, **Kazatelna**, **Pišťaly** (Orgel), **Mumie** a jiné.

Za **Skalním divadlem** následuje vlastní **Skalní město**: **Pyramida**, **Strážná věž** (Wachturm), **Desky Mojžíšovy**, **Dáblův most**, **Zub**, **Brána landshutská**, **Vratislavský kostel**, **Hromový kámen** (Donnerstein), **Starosta** (Bürgermeister), 90 m, **Paní starostová**, 90 m, **Milenci** (Liebespaar), téměř 100 m vysoká věžovitá skupina, **Přímá věž** (Emporturm), **Svatodušní věž** (Pfingstturm), **Saská věž**, **Tři prsty** (Dreifingerturm), **Obrovská ruka**, **Děťátko** (Wickelkinder), **Popraviště** (Hochgericht), **Trpasličí kameny** (Zwergsteine), **Martinova stěna**, **Cisář Leopold a kozák**, **Ženich a nevěsta** (Braut und Bräutigam), **Želva** (Schildkröte), **Eliščina věž** a **Náměstí věží** (Marktplatz).

Dosud byly zlezeny jenom tyto věže: **Starosta**, VII. **Milenci**, VI. **Štěpánská věž** (Krone), 70 m, III. **Džbán** (Krug), 40 m, VI. **Uhlířská věž**, 60 m, III. **Želva**, 25 m, III. **Dědovo sedátko**, 40 m, II. Klasifikace výstupů I až VII.

### Teplické skály.

Nalézají se v sousedství Adršpašských skal a jsou v nich rovněž imponantní skalní útvary. Přístup od železniční stanice Teplice n. Metují na téže trati, autobusové spojení z Trutnova. Před vchodem do skal jsou dva hotely. Výstupy jsou vesměs exponované, bez záchytů, nadmíru těžké a proto jsou věže lezecky jen málo prozkoumány. Zadní část Teplických skal tvoří široké stěny, prostoupené jednotlivými komíny, čímž výstup jest spíše umožněn. Před a po zlézání skal je třeba se ohlásiti v kanceláři velkostatku.

V tak zv. **Předměstí** jsou skály: **Helma**, **Nosorožec**, **Švýcarský sýr**, **Sv. Jan**, **Lovec kamzíků** (Gamsjäger), **Sekera** (Hacke — dvě věže), **Jesuitský klášter**, **Krkonošovo loubí**, **Obilní mlýn**, **Brána-harfa**, **Skalní hrad**, **Vlaštovčí hnízdo**, **Kazatelna** a **Lví hlava**.

Ve vlastním **Skalním městě** jsou útvary u vchodu: **Hláská** (Wachturm), 50 m, **Koroptev** a **Nevěsta**. Dále pak: **Tržiště** (Marktplatz), **Malé** a **Velké náměstí** (Ringplatz), **U Panenských schodů**, **Meč Krkonošův**, **Lví sklep**, **Dóm**, 90 m, **Kolovrátek** s varhanami (Leierkasten mit Orgel), **Kazatelna** (Kanzel).

V **Amfiteatru** jsou věže: **Krakonošovo parátko** (Zahnstocher), **Pár lvů** (Löwenpaar), **Lední medvěd**, **Krúta** a jiné. Z dalších vzácnějších věží uvádíme: **Skupina Loupežný zámeček** (Raubschloss), **Skalní koruna** (Felsenkrone), 60 m, **Strážce Anenského dolu**, **Kanec** (Eber), 68 m, **Pudlík** (Der Pudel), 65 m, a **Skalní orel**, 72 m. Velkolepým dojmem působí skupina **Sibír** (Felsen Sibirien), 70 m, a **Martinská stěna**, 80 m.

Vlčí rokle spojuje Teplické skály se skalami Adršpašskými. Místními a zahraničními lezci byly zlezeny dosud jen tyto věže: **Skalní orel**, **Skalní koruna** a **Pudlík**.

Hřeben **Skály** (Bischofstein) nalézá se jižně od Teplických skal se skalami a zříceninou stejného jména. **Skály** jsou známy z Jiráskových historických románů. Pod zříceninou jest chata **KČST**. Tamtéž je skupina skal **Čáp** se zajímavými útvary. Ve skalách: **Martinova stěna**, **Jesuita**, **Tetřev**, **Ruka**, **Madonna**, **Tuleň** a **Medvěd**.

### Polické stěny.

Mohutné pískovcové útvary Adršpašských a Teplických skal pokračují u Police n. Metují v podobných skalních formacích pod jménem **Polické stěny**. Sestávají ze samostatné skupiny na hoře **Ostaš** a pak z dlouhého pásma kopcovitých lesů mezi Policí a Broumovem. Lesy jsou protkány krásnými skalními rokllemi a skalními městy.

Výška věží a skal kolísá mezi 15 až 50 m. Útvary nejsou však podrobně lezecky prozkoumány a velká většina věží a skalních útesů nebyla dosud dobyta. Východiskem do Polických stěn jest město Police n. Met., stanice dráhy Choceň—Broumov.

**Ostaš**, hora 3 km na sever od města Police nad Metují. Na severovýchodní straně podle zelené značky nalézá se mohutná skalní skupina věží a pískovcových skal na zalesněném svahu pod jménem **Kočí hrádek**. Výstupy stěnové, komínové neb šterbinové. Vedle nalézá se **Sluj českých bratří**, rovněž s pěknými skalními útvary.

Na **Ostaši** jest chata **KČST.**, od které vede značená stezka do **Skalního bludiště** s nádhernými skalními věžemi. Nejhlavnější z nich jsou následující: **Zbrojnoš**, **Zrádce**, **Cikánka**, smělá impozantní věž, **Rukavice**, mohutná věž, nahoře rozšířená a dosud nezlezená.

Skalní útvary jsou různé výše, od 12 do 45 m. S **Frydlantské skály** je skvělá vyhlídka na okolí. Přístup po značené stezce z Police n. Met., nebo od železniční zastávky Maršov n. Met., Dědov aneb ze stanice Teplice n. M., trat Choceň—Broumov.

### Severní část Polických stěn.

Přístup z Police po značených cestách, které vedou do **Hvězdeckých skal**. Na vrcholu **Hvězdy** je chata **KČST.** s pěknou vyhlídkou.

**Kovářova rokle** skrývá mohutné skalní věže a útesy, jakož i sluje. Z nich jmenujeme: **Loupežnická sluj**, rokle **Mýší díra**, sluj **Kovářna**, **Starosta**, **Sova**, impozantní věž, na západ od Sovy jest **Bumbrlíček** a na východ zvedá se do výše **Supí koš**. Za **Bumbrlíčkem** jest divoké skalní **Bludiště** a pak **Skalní divadlo**. Dále jmenujeme skalní skupiny: **Škeble**, **Želva**, **Velryba** a mnoho jiných.

Jižně od **Supího koše** nalézá se **Pánova cesta**, rovněž s krásnými útvary, z nichž jmenujeme **Kazatelnu**. Jižně od **Pánovy cesty** jest romantická **Hájkova rokle**.

### Jižní část Polických stěn.

Tato část nazývá se podle vesnice **Slavný**, **Slavenské skály**. Podle pěkné **Hruškovy rokle** a **Hřibů**, lze stihnouti **Zaječí roklí** s krásnými skalními věžovitými útvary, které se vesměs hodí k lezeckým výstupům. Jižně navazuje **Třešňová rokle**. Na sousední **Loučné hoře** vypínají se rovněž impozantní skalní útvary s **Kamennou branou**, s krásnou vyhlídkou. Nablízku nalézají se další skupiny, jako **Velbloud**, **Ašanti** a jiné. Dále na jih jest **Koruna**, rovněž se skalami a konečně u státních hranic hora **Špičák**, se skalními útvary, které pokračují v **Černé roklí**.

### Okolí Prahy.

**Šárka**, skalní údolí na severozápadě Prahy. Část **Divoké Šárky** tvoří ve své horní části půvabná vysoká skaliska, která se zčásti hodí k lezeckému cvičení. Nejzajímavější část jest **Divčí skok** s dlouhým žlabem a exponovanou stěnou. Rovněž v severní části údolí jsou vysoké skály. Přístup od konečné stanice Elektr. drah hlav. města Prahy, trat č. 11 z Dolní Liboce a neb trolejbusovou tratí č. K do konečné stanice Sv. Matěj.

### Čertovy skály u Všenor.

Přístup: Od stanice **Všenory** na trati Praha—Plzeň hodina cesty směrem k obci Černolícům, před níž se vztyčují do výše as 35 m tři vedle sebe položené mohutné masivní skály, téměř se svislými stěnami. Skály jsou z bulizníku a hodí se velmi dobře ku zlezání. Lezecká škola Klubu alpistů čs. a A. O. **KČST.** **Stupnice těžkosti při výstupech: I až V, od nejtěžšího k nejtěžšímu.**

Výstupy: 1. **skála:** Komín, I. Němcův převis, V. 2. **skála:** Hyršova cesta, III. Jižní trhlina, II. 3. **skála:** Generálka, I. Černý důl, III. Traversa, V. Kazatelna, V. V blízkých Černolích nalézá se hostinec s klubovní lékárníčkou.

**Radotínské údolí** má pod **Kosoří** zajímavé kolmé vápencové stěny a rovněž i u **Chýnice** jsou skalní útvary.

U zastávky **Srbska** na Berounce jsou v **Královské rokli** pozoruhodné skály.

Dále na sever u **Sv. Jana pod Skalou** jest velmi zajímavá stěna a rovněž nablízku u **Hostími** jsou skalní stěny.

**Zlatý kůň**, pásmo skal nad Suchomastickým potokem pod Koněprusy u Berouna. Srázné stěny ve výši asi 30 m jsou občas lezci navštěvovány. Tamtéž **Brána Axamítova**.

**Vraní skála** v lese severozápadně od **Zdic**, 1 hod. od stanice. Asi 15 m vysoká skalní skupina s několika lezeckými možnostmi.

## Západní Čechy.

**Radyně**, u hradu stejného jména, 1/2 hod. od stanice Starý Plzenec u Plzně, na trati Plzeň—Strakonice. Lezecká škola plzeňské odbočky Klubu alpistů čs. Tvrdé příkré skály v lese v několika skupinách o výši 15 až 20 m. U hradu Radyně chata s občerstvením.

Jednotlivé skupiny:

**Velká skála.** Asi přes 20 různých výstupů neb variant po východních neb jižních stěnách.

**Dubová stěna.** Malý skalní ostroh mezi hradem a Velkou skalou. Při vlhkém počasí velmi kluzké skály.

**Svatební stěna.** Poblíže radyňské studánky. Řada lezeckých, většinou těžkých výstupů.

**Komínky.** Žebrovitý výstupek radyňského ramene směrem k Plzni. Terén pro začátečníky.

**Hadí korunka**, nedaleko od Komínků. Těžké stěnové a převisové problémy.

**Ostrá hůrka** („Matterhorn“). Příkrý a převislý jehlanec z čediče. Řada výstupů. Skála jest vzdálena 1 hod. od konečné stanice elektry. dráhy Na Slovanech v Plzni.

V okolí **Zbirohu** jsou na několika místech skály, jež se hodí k lezeckému cvičení. Přístup od stanice Zbiroh na trati Praha—Plzeň.

**Kamýk** u Švihova, 1 1/2 hod. od stanice Švihov u Klatov na trati Plzeň—Železná Ruda. Skály, hodící se k cvičení.

**Vlčtýn**, skály 30 minut od stanice Zdemyslice na trati Plzeň—České Budějovice.

**Skála u Přeštic.** Železniční stanice na trati Plzeň—Klatovy. V **Černém lese** u Přichovic, 1 hod. jižně od Přeštic, jest skal-

natý hřeben mezi vesnicemi Radkovicemi, Zálesím a Horčicemi s hradem Skála. Geologický útvar jest bulizník. Lezecké možnosti se třech stran, zejména na západním okraji jsou hranolovité věže se stěnami a širokými komíny.

**Loupenské skály** patří k těžce skupině skal a nalézají se na okraji **Velkého lesa** u Nezdic blíže stanice Lužan. Červená turistická značka spojuje skály z Nezdic s okresní silnicí, as 3 km na západ od Měčina u Lužan.

**Peklo** na řece Střele, 1 1/2 km severozápadně od Plas, stanice na trati Plzeň—Žatec. Zajímavé skály.

## Karlovarsko.

**Šemnické skály** (Der Schömitzstein, též Hermannstein) se nalézají 9 km na východ od Karlových Varů v lesním revíru kysibelském. Přístup autobusem z Karlových Varů ke křižovatce u Sedlečka (Satteles), odkud lze vystoupiti za necelou hodinu až k vrcholu, pod nímž se nalézá restauračně zařízená chata. Skály spadají v několika terasách, asi 200 m, směrem k severu. Ve skalách lze lézt po stěnách, komínech a hranách, ale pro lomivost kamene jest třeba opatrnosti. Lezecká škola karlovarských alpistů.

**Skály Hans Heilinga** spadají mezi Loktem a Karlovými Vary na severní straně Ohře přímo k řece. Tvoří 30 až 40 m vysoké, věžovité sloupy a hodí se k lezeckému cvičení. Jsou navštěvovány členy Alpenvereinu z Karlových Varů. Přístup drahou k stanici Doubí (Aich)—Pirkenhammer anebo též autobusem a odtud pěšky k restauraci na jižní straně řeky.

**Stěny Schöby** (Schöbawände), ve výběžku Doupovských hor, spadají se hřbetu Schöba s výše 50 m do údolí Spinneldorfského potoka u vsi Leskova nad Rašovicemi (Roschwitz). Přístup od stanice Klášterec n. Ohří na trati Praha—Karlovy Vary a pak na jihovýchod k obci Leskovu.

**Psí skály** (Hundstein) nad Teplou u Bečova nad Teplou, stanice trati Karlovy Vary—Mariánské Lázně. Hodí se k lezeckým cvičením.

**Skály u Hroznětína** (Lichtenstadt) na trati Karlovy Vary—Merklín ses.ávají z několika skupin, které se hodí k cvičení.

**Skály u Boče** nad Ohří se nalézají mezi stanicí Boč a Perštejn (Wotsch-Pürstein). Granitové útvary.

## Krušné hory.

Mají poměrně málo lezeckých možností.

**Vírové kameny** (Wirbelsteine), 1094 m, vějířovitě položené skály na jihovýchod od Wiesenthalu. Příchod od Jáchy-

mova autobusem k Wiesenthalu anebo od zastávky Boč, pěšky přes Boksgrün.

**Hora Jezeř** (Seeberg), se skalními útvary. Přístup od stanice Jezeří na trati Teplice—Chomutov. Autobusové spojení.

**Sfinx**, dvě mohutné rulové skály u silnice z Měděnce (Kupferberg), stanice trati Chomutov—Vejpřty.

**Salesiova výšina**, 30 minut od Oseku, stanice trati Teplice—Chomutov. Pískovcové skály.

**Kámen** (Hoher Stein), skupina břidlicových skal. Přístup od stanice Kraslice na trati Falknov—Klingenthal, značenou cestou přes Ruhstadt, Kirchberg a Stein.

## Bořeň (Borschen).

Čedičový, skalnatý, asi 260 m vysoký (rel.) kopec u Biliny. Přístup od stanice Bílina-Kyselka, anebo Bilina město na trati Žatec—Duchcov. Pod skalami je chata. Lezecký vůdce Max Grund bydlí v Bilině, Sauerbrunnstrasse 311. Skály jsou navštěvovány členy Alpenvereinu v Žatci, Teplicích-Šanově, rovněž i místními a plzeňskými horolezci.

Kámen jest většinou vertikálního složení. Ve skupině jsou pěkné výstupy s četnými záchyty, výstupy stěnové s nedostatkem záchyťů, výstupy na osamocené jehly, výstupy komínové a puklinami, jakož i přechody po příkrých nebo svislých plotnách. Místy jest na skalách lišejník a v celé oblasti kopce jest ochrana flory.

Oblíbené výstupy jsou tyto: **Polední kámen** (Mittagstein), u severní stěny s několika možnostmi výstupů. **Severní stěna** naproti Polednímu kameni sestává z několika stěnových částí s velmi strmými výstupy při nedostatku záchyťů. **Otova stěna** (Ottowand) jest na jižní straně a vyžaduje zručnosti. Nad ní ční **Kolovrátek** (Leierkasten) a nablízku jest **Laurinova stěna** (Laurinswand).

Z osamocených jehel jmenujeme: **Bertholdův prst** na západní straně s prostředně těžkým výstupem. **Čertova kazatelna** na východní straně jest těžká s hladkými stěnami.

Z komínových výstupů lze uvést: **Rehořův komín** (Gregorkamin) na severu jako nejlehčí. **Varhany** (Die Orgel) na jihozápadě jsou utvořeny ze sloupů a mají ideální komíny s četnými záchyty, kterými se obyčejně sestupuje. Přístup malým otvorem ve skále na vrchole. **Pětka** (Fünferkamin); pod tímto jménem jsou v jižních stěnách dva komíny, z nichž jeden u Kazatelny počíná stěnou.

Výstupů puklinami jest několik. Jeden z nich vede v Poledním kameni na **Ladischovu věž** (Ladischturn), jiný vede přes **Výrovou jeskyni** (Uhuöhle) k lehkému komínu.

Výstupy po nakloněných plotnách jsou na jižní straně, kdežto na severu jsou srázné a svislé plotny, které lze jen pomocí skob, karabin a moderní lanové techniky traversovat. Tvrdý kámen připouští jen v řídkých případech zapuštění skob.

Další oblíbené výstupy jsou: **Dóm**, **Michalská výšina** (Michelshöhe), **Kamzičí zahrádka** (Gamsgartl), **Růžový sad** (Rosengarten), **Biskupská stolice** (Bischofstuhl) a **Skalní hrad** (Felsenburg).

Mezi východní a severní stěnou jest veden příkrý výstup, železnými háky opatřený, který vede přímo k malé ochranné chatě pod vrcholem. Hotely: Lázeňský dům Kyselka, hotel Bellevue a restaurační chata pod Bořenem s úrazovou stanicí.

V téže západní části Českého Středohoří, mezi Bilinou a Třebenicemi, kolem vrchu **Ostrého** jest několik skalnatých útvarů, z nichž dlužno uvést skalnatý hřeben vrchu **Kusova** u Trémšic.

## Údolí střední Vltavy.

Tok Vltavy ve středních Čechách jest lemován na velmi četných místech skalami, které se však jen v malé míře hodí k lezeckým cvikům.

Takové skály existují hlavně u hradu **Zvíkova**, až 100 m vysoké, dále u **Orlíka**, v oblasti **Svatojánských proudů** a pak na sever podle toku Vltavy ke stoku se Sázavou. Na řece **Sázavě** jsou rovněž skalní scenerie, ale k zlézání se málo hodí.

Těž řeka **Otava** jest na dolním toku, mezi Pískem a Vltavou, vroubena četnými skalami, které se však jen zřídka zlézají.

U Písku jsou při toku řeky Otavy **Svatováclavské skály**, kterých lze použít k cvičení.

Přístup z Písku nejlépe po romantické Sedláčkově stezce, 5 hod. pěšky. Drahou lze stihnouti Zvíkov ze stanice Vlastec na trati Písek—Tábor) a odtud 2 hod. pěšky.

## Jižní Čechy.

Na toku řeky Vltavy jsou na některých místech vysoké skály, ale ne všechny se hodí k lezeckému sportu.

**Čertova stěna** (Kazatelna) u Loučovic, nablízku Porákovy továrny na papír. Přístup ze stan. Loučovice na trati míst. dr. dráhy v Kamenném Újezdě u Č. Budějovic na trati České Budějovice—Horní Dvořiště.

**Hvězdárna**, vrch na pravém břehu Vltavy, naproti klášteru ve Zlaté Koruně. S vrchu spadají prudké skalnaté srázy k ře-

ce Vltavě. Přístup ze stanice Zlatá Koruna na trati Č. Budějovice—Volary.

**Kotkáv hrádek**, na jihozápad od Kamenného Újezda. S návrší spadají skalní útesy přímo k Vltavě. Přístup ze stanice dráhy v Kamenném Újezdě u Českých Budějovic na trati České Budějovice—Horní Dvořiště.

**Ostroh** u Divčího kamene na stoku Křemžského potoka s Vltavou, na sever od Zlaté Koruny. Dostí těžká lezecká partie. Přístup ze stanice Křemže na trati místní dráhy České Budějovice—Volary.

Poříčí řeky **Malše** vykazuje u **Římova** taktéž některé zajímavé skály. Pěkná skalní partie jest u **Sokolči** u Soběnova, na sever od Kaplice. Přístup ze stanice Kaplice.

### Šumava.

Na Šumavě jest málo lezeckých objektů. Za zmínku stojí **Jezerní stěna** nad Černým jezerem a vrchol Ostrého. Obě místa jsou občas navštěvována plzeňskými horolezci KAČS.

Přístup ze stanice **Špičák** anebo z **Hojsovy Stráže** na trati Plzeň—Železná Ruda. U Černého jezera jest chata a na Špičáku jsou hotely. Od r. 1938 též přístup z nově projektované stanice Černé jezero na téže trati.

### Východní Čechy.

**Vorlova skála** u Chocně jest složena ze stěn asi 15 až 20 m vysokých, ale není dosud odborně prozkoumána.

### Okolí Skutče a Proseče.

Přístup ze stanice **Skuteč** na trati Pardubice—Něm. Brod, načež autobusem do Proseče anebo místní drahou z Chocně do Cerekvice n. L. a pak autobusem do **Nových Hradů**, kde je obecní hostinec s noclehy.

V **Roudenském údolí** a kolem restaurační chaty Polánky jsou okrajové skály. **Kříž**, pěkná skála s vynikajícím pohledem k Proseči. **Petrovna**, dvě skály asi 10 m vysoké. **Toulovcovy skály** tvoří řadu pěkných skal, z nichž některé se dobře hodí k lezení. Pěkné jest zejména okolí **Dudychovy jeskyně** s 15 až 25 m vysokými skalami a zajímavými komíny. U romanticky položené obce Vranice, s restaurací, lze přijít k **Toulovcovým maštálím** s řadou okrajových skal, a za voletinským potokem se nalézají **Městské maštale** rovněž s okrajovými skalami. Tyto útvary končí v Budislavi, kde se nalézá na louce imposantní osamocená skála. V místě jsou hos-

tince a tam lze též použití autobusového spojení s Litomyšlí. Celá tato přírodně krásná oblast jest velmi dobře turisticky značkována a lze ji projít za 6 hodin.

### Českomoravská vysočina.

V oblasti Českomoravské vysočiny jest poměrně málo příležitosti k lezeckému cvičení.

V okolí **Kunžaku**, stanice Kunžak-Lomy na trati Jindřichův Hradec—Nová Bystřice, též autobusové spojení z Jindřichova Hradce, nalézá se několik skal vhodných k zlézání.

**Vysoký kámen** (Markstein), kopec 731 m vysoký, má skupinu skal asi 25 m vysokou, na kterou lze vylézt po stěnách a štěrbinou. Cesta jest od stanice značkována. **Masné krámy**, značkovanou cestou z Kunžaku, 10 až 15 m vysoká skupina skal, lehce přístupná. Další menší skály jsou: **Pitáková rozhledna**, 6 m, **Stodůlky**, **Hastrmanova světnička** u Zvůle.

**Kočičí hrádek** u Střížovic, nad stanicí Střížovice-Rozkoš téže trati, 10 m vysoká skála. Výstup po kolmých stěnách. V Kunžaku hostince.

**Perničky**, **Čtyřpaličaté skály** a **Devět skal**, mezi Svatkou a Novým Městem n. Mor., v moravské části Českomoravské vysočiny. Přístup od Nového Města, na trati Německý Brod—Brno, asi 11 km. Od stanice Hlinska, na trati Pardubice—Něm. Brod, a pak autobusem do Svatky, odtud ke skalám asi 6 km. Výše skal 15 až 25 m. Skály skýtají různé možnosti k zlézání, ale odborně nebyly dosud prozkoumány.

**Prosička** a **Štarkov** (zříceniny) u Jimramova. Přístup od stanice Bystřice nad Pernštejnem na trati Brno—Něm. Brod. Výše skal asi 20 m.

### Země Moravskoslezská.

#### Okolí Brna.

**Babí Lom**, přístup od zastávky Česká, na trati Brno—Něm. Brod, 1/2 hod., za Lelekovicemi severním směrem. Skály jsou z pevného křemičitého slepence a tvoří tři skupiny.

**První** skupina skalního města jest mezi oběma rozhlednami. Dílčí skupiny: **České stěny**, **Kolem slabikáře**, **Německá stěna** a **Velká šikmá věž**.

**Druhá** skupina se vypíná za zadní rozhlednou a nazývá se podle skalního přístřešku **U Paraplete**.

**Třetí** skupinou jsou skalní útvary na **Spálené hoře**, téměř 2 hod. od Lelekovic vzdálené.

Skály byly nejdříve navštěvovány brněnskými lezci a jsou zejména začátečníky velmi oblíbeny.

### Moravský kras.

**Býčí skála.** Přístup od stanice Adamova, na trati Brno—Č. Třebová, odtud značenou cestou  $\frac{3}{4}$  hod. pěšky do osady Josefova, kde je též hostinec. Vesměs těžké nebo dokonce velmi těžké výstupy na 70 m vysokou stěnu.

**Rudické skály** blíže Jedovnického propadání,  $2\frac{1}{2}$  hod. na východ od Adamova. Velmi pestré a zajímavé výstupy.

**Hřebenáč** u Sloupu, přístup od stanice Rájec-Jestřebí, na trati Brno—Česká Třebová, 2 hod. pěšky. Mohutná izolovaná skalní věž. Výstup není lehký. Nablízku se nalézá menší skalní štít **Otec**, dále **Matka** a **Syn**, rovněž s nesnadnými výstupy.

**Skalní stěny v údolí Punkvy.** Příchod od železniční stanice Blansko, na trati Brno—Č. Třebová, údolím Punkvy podle značky ke Skalnímu mlýnu, kde jest hotel. Velmi těžké stěnové výstupy do výše asi 50 m.

**Skalní stěny v Suchém žlebu.** Příchod jako výše ku Skalnímu mlýnu, odtud ke Kateřinské jeskyni a dále podle zelené značky do Suchého žlebu. Těžké stěnové výstupy do výše asi 30 m.

**Koňský spád** a skalní stěny v **Pustém žlebu.** Přístup jako výše a od Skalního mlýna červenou značkou kolem jeskyni po silnici k Sloupu pod Koňský spád. Velmi těžké stěnové výstupy do výše 50 m.

**Skalní stěny nad Balcarkou** v obci Ostrově. Přístup jako výše a od Skalního mlýna po zelené značce ke Kateřinské jeskyni a pak po silnici do obce Ostrova, kde se též nalézá hostinec. Velmi těžké stěnové, až 60 m vysoké výstupy.

### Západní a severní Morava.

**Skály pod Tempelštejnem.** Přístup od stanice Moravský Krumlov, na trati Brno—Znojmo, přes Jamolice téměř 3 hod. pěšky, na řece Jihlavce. Řada vděčných výstupů na žulových skalách.

**Ketkovické skály**,  $1\frac{1}{2}$  hod. na jih od stanice **Rapotice**, na trati Brno—Jihlava, u Ketkovic v malebném údolí řeky Oslavy. Výstupy lehčího rázu.

**Sokolí skály** nad Svatkou mezi Tišnovem a Vev. Bitýškou. Výška skal asi 20 m. Trati Brno—Něm. Brod.

**Rabštejn** u Domašova nad Bystřicí v **severní Moravě**, na trati Olomouc—Krnov, jest mohutná skála, 60 m vysoká, nad řekou Bystřičkou. Přístup od stanice Domašova podle zelené

značky 35 min. pěšky. U skály se nalézá hostinec. Olomoučtí lezci tam provádějí výstupy stěnové, spárami, komínem a přechody, asi devět možností.

**Skály u Řešovského vodopádu.** Příchod od stanice Újezd u Uničova, na trati Olomouc—Šumperk. Skály mají lezecký terén, ale nejsou dosud odborně prozkoumány.

### Pavlovské kopce.

Přístup od zastávky **Popice**, na trati Brno—Břeclav, odtud  $1\frac{1}{2}$  hod. přes Dolní a Horní Věstonice ke skalám. V Dolních Věstonicích je hostinec. Průkopníkem lezeckví v Pavlovských kopcích byl ing. R. Neumann, který od roku 1899 v čele brněnských německých lezců probídal odborně celé území. Brněnská odbočka Klubu alpistů československých zřídila v těchto skalách po roce 1930 svou lezeckou školu. Skály jsou vápencového útvaru a připomínají poněkud Dolomity, s lezeckými možnostmi ve stěnách, hranách, puklinách a z části i v komínech. Oblast skal se rozděluje na tři části.

**První část: Tři děvy**, vykazuje několik pěkných stěnových i spárových lezenic.

**Druhá část: Severní stěny**, přechází v západní straně v Soutěskovou stěnu. Tato skupina vykazuje asi 100 výstupů nebo variant.

**Třetí část: Kotel**, sestává ze dvou skupin, a sice **Martinské stěny** a **Trůnu**, s celou řadou výstupů a variant.

**Klentnické skály** tvoří samostatnou skupinu, vzdálenou  $2\frac{1}{2}$  hod. od nádraží v Popicích. Lezecké možnosti jsou však omezené.

**Bavorovské skály** jsou poslední samostatnou skupinou, vzdálenou 3 hod. od téže stanice. Skály tvoří celé skalní město a rozdělují se na 4 skupiny a jednu menší skalní skupinku. Každý z uvedených útvarů vykazuje výběr lezeckých partií.

### Chříby.

**Skála Kozel** na vrchu Ocásku. Přístup od stanice Koryčany, na trati Brno—Trenč. Teplá. Výše skály asi 30 m.

### Beskydy.

Blízko železn. stanice Bílá, poslední stanice dráhy z Frýdlantu n. O., jest asi 40 m vysoká skála na svahu údolí, které používají ostravští lezci k cvičení.

## Země Slovenská.

### Západní Slovensko.

**Malé Karpaty, západní část:** Za Senicou ze Sv. Mikuláše údolí **Javorinky**, na konci letohrádek Pálffyho, divoké skalní hradby. Přístup od stanice Senica n. Myj., na trati Kúty—Trnava.

U **Sološnice**, na trati Zohor—Plavecký Sv. Mikuláš, je kopeček **Malý Roštún** se skalami, na kterých lezci provozují svá cvičení. Jsou tam též neprozkoumané díry do jeskyň.

**Východní část:** Z Pezinku, na trati Bratislava—Trnava, přes Cajlu, 8 km na Rybníku samota, dále 4 km k Panskému domu v Modranských horách, restaurace. Blízko **Kamenná brána**, skupina 20 m vysokých fantastických skal. Též z restaurace Harmonie, odtud na hrad **Kočičí kameň**, **Medvedí skály**.

### Súľovské skály.

Velkolepý amfiteatr skal a věží, 30 až 100 m vysokých, jež tvoří okraj bývalého kráteru. Skály jsou slepencového útvaru, kuželovitých forem a pro zvětralost jest při zlézání třeba opatrnosti. Přístup ze stanice Velká Bytča, na trati Bratislava—Žilina, značenou cestou za 1¼ hod. V kotlině jest vesnice Súľov a nad ní nalézá se Turistický dom, kde možno též přenocovati.

Jednotlivé skupiny amfiteatru jsou spojeny s Turistickým domem barevně značenými stezkami. Zelená značka v délce 1½ hod. vede kolem útvarů: **Tulipán**, **Sova** a **Sávička**, ke kolmým stěnám **hradní skupiny**, pak ke skalám se **slunečními hodinami** a ke **skalní bráně s gotickým lomením**, lemované okolními vysokými věžemi. Na hřebenu jest **Divadelní lože** a na protě **Kristus v zástupu věřících**. Na nejvyšších skalách lze viděti zbytky bývalého hradu.

Červená značka v délce 1½ hod. vede nejdříve ke skále **Jana Žižky**, dále nalevo spojují mohutné pilíře **Zříceného mostu** hradní skupinu s nejzápadnějším hřebenem Súľovských skal. Na levé části hradní skupiny jest viděti **Hradní rodinu**. Stezka vede dále po jižním úbočí velkých skal **Roháče**, odbočkou ke **Krásné vyhlídce**. Kolem vrcholu Roháče lze vystoupiti až na obě vrcholové skály.

Modrá značka vede súľovským parkem a amfiteatrem 2 h. Jde nejdříve do severní části za hradní skupinou kolem **Jana z Nepomuku** a **Kukátka**. Směrem k Roháčci jest **Žabec** a na východní straně jsou skalní útvary nablízku **Obrovské jeskyňe**, a sice: **Socha ženy**, **Dóm** se 2 věžemi a menšími věžičkami;

na severní straně se vypíná **Česká koruna** a **Jan Amos Komenský**. Další cesta vede kolem skal na jih do Súľova.

Žlutá značka odbočuje od červeně značené stezky na východní straně Roháče, směrem k severu. Při vstupu na hřeben lze viděti dvě obrovské hlavy a pod hřebenem vidíme skály **Labyrintu**. Po delším pochodu přicházejí nové útvary: **Babička**, **Zub**, pak skály s vodopádem a za rozšířenou soutěskou jest celá řada skal, z nichž jsou zajímavé: **Dítě v plenkách** a **Komín** se skalním oknem. Později se připojuje žlutá značka opět na červenou přes Roháč k Turistickému domu.

Zajímavá skupina skal se nalézá též na vrcholu **Žibřidu**, vzdáleného 1¼ hod. od Turistického domu. U blízké dědiny Vrchteplé jest skalní stěna **Okrúhlá**.

Veškeré skály nebyly dosud probádány a jsou dosud těžké problémy, které nebyly dosud zdohány.

**Maninská úžina** s vysokými vápencovými stěnami se nalézá v sousedství Súľovských skal. Přístup jest od stanice Povážská Teplá dědinou stejného jména. Hřbety Velkého a Malého Manína tvoří tam úchvatnou soutěsku s imposantními skalami. Červená značka vede dále dědinou Záskalie k další hradbě skal, jež tvoří **Kosteleckou úžinu**. Značená cesta vede pak dále dědinou Vrchteplá se skalami vrchu Okrúhle a sedlem lze sestoupiti potom do Súľovských skal.

Hrad **Hričov** u stanice stejného jména vykazuje zajímavé skály, z nichž vyniká útvar **Mnich**.

**Klápě**, vrch se skalou, která má asi 40 m vysokou stěnu. Přístup z Povážské Bystrice, na téže trati, po značkované cestě.

**Lednické skály** u obce a hradu Lednice, stanice Lednické Rovné na místní dráze Trenčanská Teplá—Lednické Rovné. Mohutné skály, které se hodí k cvičení.

**Rajecké skály.** Přístup ze zastávky Porubky na trati Žilina—Rajec. Útvar Rajeckých skal sestává ze 4 zajímavých skupin, které však nebyly dosud lezecky řádně probádány. První skupina jest blízko zastávky Porubka. Druhá skupina sestupuje dále jako zubatý hřeben do údolí. Třetí skupina jest u zastávky Poluvsie, kde je dolomitový sloup **Ihla Kleopatrina**. Čtvrtá skupina jest již před Rajeckými Teplicemi. Další skalní útvary jsou: **Skalky 779 m**, nejvyšší bod hřebene nad Rajeckými Teplicemi, **Rovné skály** u Boššányho chaty na hřebeni Rajeckých vrchů. **Cierná skala** a **Usypaná skala** rovněž na tomto hřebeni.

### Skupina Vtáčniku.

**Buchlovské skály.** Příchod ze stanice Oslany, na trati Nové Zámky—Nemecké Pravno, dolinou od Horné Vsi na vý-



chod. Cesta skoro 3 hod. Hora **Buchlov** 1037 m jest lemována krásnými skalami a divokým lesem. Skály nebyly dosud řádně lezecky prozkoumány.

### Malá Fatra.

Hory Malé Fatry se rozkládají na obou stranách řeky Váhu na východ od Žiliny. Severní část jest malebná a chová zajímavé lezecké útvary. Značkování turistických cest jest dobře provedeno.

**Skalní skupiny u Terchové.** Přístup autobusem ze stanice Varín, na trati Žilina—Vysoké Tatry. Asi 15 min. u soutěsky Vrátné začínají mohutné skalnaté skupiny, které se rozkládají kolem doliny mezi hřebeny Sokolie, Boboty a Vel. Rozsutce. Skály jsou ze zvětralého dolomitu.

Skalní skupiny jsou tyto: **Sokolie a Boboty** u soutěsky Vrátné, dále směrem k východu **Obšivanka, Rozsutec, Kostelík** od Velkého Rozsutce do údolí, **Poledníové skály** severovýchodně od Istvanové, **Žebrák, Fajfky a Malý Rozsutec**. Jsou to vesměs mohutné věže se sráznými stěnami. Výstupy stěnové, částečně s komíny. Kvalifikace výstupů jest z části těžká, většinou však velmi až krajně těžká. Výstupy provádějí občas členové odborů KČST. v Moravské Ostravě a v Žilině, jakož i členové odbočky KAČS. v Brně. S výstupy se začalo teprve v roce 1931 a všechny věže nejsou dosud zlezeny.

Nejhlavnější skalní útvary jsou tyto: **Fajfky** 100 m, **Poledníové skály** 200 m, **Dromedár** 100 m, **Jezdec, Král, Panna s krinolinou, Kostelníkova skála** se 3 výstupy, 160 m, **Hrubá věža** 50 m, **Tři černoši, Organy** 190 m, **Sv. Cecilia** s varhanami 60 m, **Aligátor** 60 m, **Kněz** se 2 ministranty a s kostelníkem, **Františkán** 70 m, **Voják** s pikou, **Jánošikova kanapa** 90 m, **Benka** 90 m, **Marie Terezie** na koni u Staré a Nové doliny, soutěska **Ostrvné** a celá další řada menších skal. Soubor skal činí nezapomenutelný dojem a zasluhuje návštěvu všech zájemců.

**Velký Rozsutec**, 1606 m vysoká hora se smělymi stěnami a rezervanými skalami, s těžkými jednotlivými výstupy. Hlavní stěna jest 300 m vysoká. Skály byly zlezeny většinou v letech 1932—1934. Přístup ke skalám z horského hotelu Skřípský v Istvanové u Terchové. Pan Skřípský může sám horolezce doprovodit jako vůdce.

**Fatranský Kriváň** vyznačuje zajímavý lezecký výstup hrou z sedla Malého Kriváně. Přístup z útulny pod Fatranským Krivánem, k níž lze vystoupiti ze stanice Sučan. Další

chaty: **Weiderova chata** pod Rozsutcom 1180 m, přístup z Terchové, **Pod Chliebom**, východiště ze stanice Turany.

**Skály hradu Strečna**, na levém břehu Váhu, železniční stanice na téže trati.

### Velká Fatra.

Pohoří Velké Fatry jest ohraničeno na severu Váhem, na západě železniční tratí z Vrútek do Kremnice a dále na jih, kdežto na východ jest skupina ohraničena silnicí z Ružomberka do Banské Bystrice. Toto přírodně krásné území jest poměrně málo navštěvováno a zasluhuje většího povšimnutí. Tamní vápencové útvary nejsou dosud řádně prozkoumány a jen některé z nich byly zlezeny členy Spolku tatranských horolezců „James“.

**Gaderská dolina** vykazuje s obou stran pěkné skalní útvary, věže a stěny až 100 i 150 m vysoké. Skála jest nepřístupně vrstvená, porostlá travou, proto výstupy jsou exponované a ne právě lehké. Skály nemají dosud zvláštního pojmenování. Zjemněna hora **Tlstá** má některé zajímavé stěnové výstupy.

**Blatnická dolina** chová taktéž na severovýchodní straně na svazích **Ostrého** a i na jižní straně na svazích **Drienoku** pěkné skalní partie.

**Ostrý vrch** jižně od **Tlsté** má asi 100 m vysoký skalnatý hřeben s lámavou a travou porostlou skalou, která jest nepravidelně vrstvená. Výstup hřebenem mírně těžký.

Přístup vesměs od stanice **Pribovce** na trati Vrútky—Kremnica, odtud autobusem do Turč. Blatnice, kde se nalézá hostinec. Výše uvedené doliny jsou opatřeny turist. značkami.

**Čierny kameň** nalézá se ve hřebeni Velké Fatry na východ od hory Plosky, nad závěrem Lubochňanské doliny. Jest to skalnatý hřeben, asi 100 až 150 m vysoký. Skála jest travou porostlá, výstup hřebenem bez těžkosti. Východní stěna má 3 komíny, z nichž prostřední jest nejtěžší, travou a mechem prostoupený. Přístup buď od stanice Turčianský Sv. Martin, pak autem do Belé a odtud pěšky 5 až 6 hod. Druhý přístup jest z Ružomberoku, na trati Košicko-bohumínské dráhy, odtud autobusem do Vyšné Revúce a pak pěšky na vrchol. Chaty: **Ondrejova chata** města Ružomberku a nablízku **Heřmanova chata** KČST. na Smrekovici. Přístup od stanice **Podsuchá**, na trati místní dráhy Ružomberok—Korytnica, anebo autobusem z Ružomberoku. Výstup vede pak značenou cestou.

### Okolí Kremnice.

Nad stanicí Bartošova Lehotka strmí **Jastrabská skála** a **Skalka** s chatou města Kremnice. Přístup z Kremnice Bystric-

kou dolinou, na severovýchod od města. **Kremnický štít**, východně od města. **Jánošíkova jaskyňa** se skalními trhlinami u Skalky. **Železná vrata** se strmou skalou. Přístup Bystrickou dolinou k hájovně **Hostinec na chotári**, k Trom Krížom a odtud 1/2 hod. k hřebenu.

**Majerova skala**, zajímavý masiv u Starých Hor, jakož i jednotlivé skály u Harmance, na silnici z Ružomberku do Banské Bystrice, vykazují vesměs lezecké objekty.

**Sitnianské skaly** u Banské Štiavnice (Sitno). Přístup od stanice města, na trati Hronská Breznica—B. Štiavnica, autobusem na Pierg a odtud přes Tatarskou louku 1/2 hod. na horu Sitno 1011 m vysokou. Kolem vrcholu jsou krásné věže a skály až do výše 80 m. Výstupy lze provádět ve všech kombinacích. Skály byly zlezeny teprve v roce 1935 a nejsou proto ještě důkladně prozkoumány ani pojmenovány. Na vrcholu chata KČST.

**Rožkova dolina**, vyúsťující do doliny Žarnovické, chová ve svém lůně vápencové věže s názvem **Kostolné námestie**. Přístup od stanice lázni **Štubnianske Teplice**, na trati Vrútky—Kremnica, na sever od silnice vedoucí do Harmance. Severozápadně odtud na Králove studni se nalézá chata KČST.

### Liptovské hole.

Celý hřeben **Roháčů**, od **Roháče Ostrého** přes **Plačlivo**, dále **Tri Kopy** a hřeben **Baníkova**, tvoří imponantní skalní hradbu alpského rázu. Výstup ze sedla na hřeben 200 m, na vrcholových skalách menší výškové rozdily. Lezení lehké. Velmi zajímavý výstup je na Plačlivo kominem severní stěny, z něho vlevo na představenou baštu stěny a s ní dále hřebem. Těžký výstup, po prvé proveden roku 1934.

**Juráňova dolina**, též Lieskovská, nalézá se na sever od Osobité 1687 m a Bobrovice 1664 m, směrem k osadě Oravice. Východisko z Roháčských útulen, přes Lučné sedlo pod Končistou a Dlhý Uplaz a Bobrovecké sedlo. Juráňova dolina se podobá hlubokému kaňonu se skalami a zejména na straně k Ježovému vrchu jsou seskupeny krásné skály vápencového útvaru. Skupina není ještě lezecky probádána. Přístup k Roháčským útulnám ze stanice dráhy Podbiel na Oravě, trat z Kralovan na polské hranice, autobusem do Zuberce a pak pěšky Studenou čili Roháčskou dolinou k chatě pod Roháčem, nebo na chatu Zverovku.

**Kvačanská dolina** mezi obcemi Kvačany a Borovém, přístup ze stanice **Parížovce** na trati Košicko-bohumínské dráhy. Potok tam tvoří asi v délce 4 km krásnou soutěsku se sráznými

stěnami, podle kterých se vine cesta. Lezecky není dolina prozkoumána.

**Prosiecká dolina** se nalézá na západě od Kvačanské doliny, na sever od obce Prosieku. Přístup rovněž od stanice **Parížovce**. Hořejší část potoku Prosieckého jest lemována skalami a tvoří rovněž krásnou skalnatou soutěsku se zajímavými stěnami. Lezecky nebyla dosud probádána.

### Nízké Tatry.

V tomto mohutném pásmu hor, mezi horním tokem řeky Váhu a Hronem, jest jen málo horolezeckých útvarů, ale za to skvělé turistické a lesní partie s nádhernými rozhledy.

Severní stěny **Dumbieru** jsou jedinými skalními útvary, jež by mohly přijít v úvahu. Lezecky jsou zřídka navštěvovány. Přístup od stanice Králova Lehota, autobusem do Vyšné Bôcy, odtud pěšky značenou cestou 3 hod. k Štefánikově chatě 1740 m. Též z Mikuláše autobusem k Demänovským jeskyním a pak k chatě.

### Slovenské Krušnohoří.

#### Slovenský ráj.

Území Slovenského ráje jest výběžkem Slovenského Rudohoří, Vernársko-hníleckých vrchů, na východ od pohoří Nižné Tatry. Jest to skupina neobyčejně malebných, lesem porostlých údolí, soutěsek, roklí a kaňonů s krásnými skalními útvary. Přístup od trati Košicko-bohumínské dráhy: Spišská Nova Ves, zastávka Smižany, zast. Spišské Tomášovce a Hrabušice. Autobusové spojení z Popradu, na téže trati, k Dobšinské ledové jeskyni. Stanice na trati Červená Skala—Margecany: Ladová jaskyňa, Ztratená, Dedinky a Mlynky. Všecky turistické cesty jsou znamenitě značkovány.

Řeka **Hornád** tvoří mezi Hrabušicemi a Spišskou Novou Vsí skalnatou soutěsku v délce 12 km, zvanou **Prielom Hornádu**, s velice malebnými skalními útvary. Od západu k východu jsou to na severu stěny **Zelené hory**, pak **Ihríku** s tak zv. **Tunelem** a 25 m hlubokým srázem **Lievika**, opatřeným drátěným lanem. Dále následuje **Majerská s Ludmankou**, ve které jsou nejkrásnější části tak zv. **Železných vrat**, a sice: **Kazatelňa** a **Ihla**, až 50 m vysoké, s různými horolezeckými možnostmi. Tamtéž skvělá **Tomášovská vyhlídka**. Dále na východ od ústí potoka Lesnice do Hornádu pod horou **Čingovem** skály pozvolna končí. Poslední vysoká stěna, přímo do řeky spadající, jest **Lorelei**. Do největší doliny **Velké Bílé vody** vyúsťují nejromantičtější rokle: **Sucha Belá** se 4 vodopá-

dy a s krásnými stěnami. Výstup podle potoka jest umožněn žebříky. Dále na západ následuje lezecky méně zajímavá dolina **Piecky** se 3 vodopády. Do hořejší části Velké Bílé vody vřstuje nejmohutnější údolí **Velkého sokola**, přes 2 hod. dlouhé. Ve střední části se nalézají **Kamenná vrata** se skalní věží, načež následuje soutěska se skalními hradbami a čtyřmi vodopády. U velkého vodopádu jest kaňon jen asi metr široký. V horní části jest Rothova rokle, rovněž s krásnými skalními útvary. Některé skály Velkého sokola jsou až 150 m vysoké a stěny spadají s výše až 300 m. Výstup podle vodopádů jest upraven pomocí žebříků. V dolní části Velkého Sokola odbočuje postranní menší údolí **Malý sokol**, u jehož vchodu jsou krásné skalní útvary **Kalvária**. Další část této doliny byla úpravou vozové cesty úplně pokažena. Největší dolina ve východní části Slovenského ráje jest **Biely Potok**. Střední část jest lemována též skalami a v horní části za nádrží Klauzou lze viděti již skalní pyramidu **Červené Skály** a srázy **Holého kamene**, které se vznášejí nad závěrem východní části doliny. Do západní části Bieleho Potoku vyústí dva divoké kaňony. Severní **Kysel** jest nejvíce navštěvován. Kaňon jest 1 hod. dlouhý, s několika vodopády, z nichž **Obrovský** jest 40 m vysoký. Cesta jest upravena železnými žebříky a drátěnými lany. V **Roklině** se zúžuje soutěska až na metr šířky se stěnami 100 až 150 m vysokými. V horní části Kyselu odbočuje **Malý Kysel**, daleko méně zajímavý, nad nímž jest chata Hamburgerova. Jižně od Kyselu odbočuje velkolepá **Sokolová dolina**, asi 1 hod. dlouhá, s mohutnými skalami. Závojový vodopád jest 60 m vysoký a v hořejší části vidíme Vyšný vodopád. V kaňonu jest jen málo umělých pomůcek k zlézání a proto si dolina zachovala původní divoký ráz. V nejvýchodnější části Slovenského ráje vystupuje hora **Matka Božia** se skalními srázy. Jižní část celé skupiny jest ohraničena dolinou řeky Hnilec, kudy vede železniční trať. Území v oblasti dědiny **Ztratené** jest lemováno taktéž vysokými skalami v délce 5 km, z nichž nejhezčí jest **Oltár** a **Železná brána**. Na severní straně vystupuje mohutná **Havrania skala**, nejvyšší bod celé skupiny, 1158 m, na jejíž východní straně jsou mocné skalní srázy. **Gačovská skala** tvoří jižní srázy hory Geravy směrem k údolí Hnilce.

Celé území Slovenského ráje bylo dosud jen z části lezecky probádáno a o prozkoumání mají zásluhu členové Slovenského horolezeckého spolku „James“ a Karpathenvereinu. Zájemcům jest ještě otevřeno velké pole působnosti v této krásné oblasti.

Chaty: Kláštorisko KČST., jižně od řeky Hornádu, a Glac na hřbetu horského pásma. K oběma chatám vedou značené cesty.

**Murovaná skala.** Přístup od stanice Košické Hamry směrem na Opaku, kolem Zlámaného jarku. Dále vede cesta k **Folkmarkskej skale**.

**Jánošikova bašta.** Přístup od stanice Kysak, na téže trati. Více než 50 m vysoká lezecká skala. Řada stěnových exponovaných těžkých a krajně těžkých výstupů. Jest navštěvoována košickými lezci.

**Tollstein**, jižně od Spišské Nové Vsi, spadá strmě do doliny Eschseifen.

**Poráčská dolina**, Poráčský járok. Přístup od stanice Markušovce na téže trati, na jihovýchod přes Koterbachy k vesnici Poráč. Odtud na východ až k dědině **Slovice** jest krásné údolí v délce 1½ hod. s vápencovými skalními útvary.

**Nižný priesmyk Hornádu.** Jihovýchodně od stanice Margecany proniká řeka Hornád oblast Hnileckých vrchů a tvoří malebné úzké údolí se skalami. U stanice Košické Hamry vrch **Šivec** 784 m se skalními útvary na ostrém hřebenu, po kterém lze dojít k chatě Karpathenvereinu.

**Zadielská dolina.** Přístup od stanice Turňa, na trati Košice—Turňa, 1 hod. pěšky do dědiny Zadiel. V údolí potok Blatnica s několika vodopády a s krásnými vápencovými skalami s botanickou rezervací. Stěny skal jsou až 300 m vysoké. **Homole** spadá 100 m vysokou stěnou přímo do údolí. Výstup exponovaně se hřebene do stěny a pak opět hřebem k vrcholu. Přístup též autobusem po silnici údolím. V sousední dolině **Hájskové** jsou též skalní útvary s **Čertovým mostem** u dědiny Vieska. Skály navštěvují horolezci z Košic. V Zadielské dolině jest chata KČST.

**Okolí Plešivce.** Závěrečná stanice trati Vrútky—Plešivce. Jest to útvar krasový a vykazuje na území Plešivecké a Silické planiny celou řadu zajímavých závrtů a jeskyň. Nejvelkolepější útvar přírodv jest jeskyň **Domica**, vzdálená 11 km od Plešivce. U jeskyň je chata KČST.

**Oblast Gemer**, východisko **Tisovec**. Hora **Hradová** 893 m, má 2 krásné skalní skupiny: **Okrúhlá skala**, výše 50—60 m, a **Hrebene**, výše 100—150 m. Z Tisovce na Hradovou vede černě značená cesta, 2 hod. **Skupina Voniaca** se skalami 100 až 120 m vysokými. Z Tisovce žlutě značkovanou cestou 2 hod. **Skupina Cigánka** se skalami ve výši 50—70 m se nalézá u Muráňského hradu. Z Tisovce na Muráňský hrad vede modře značkováná cesta, 2½ hod. Z Muráně na hrad 1 hod., rovněž modře značkovanou cestou. V Tisovci jest turistická stanice hotel Buck a noclehárna KČST.

Uvedené skály nebyly ještě nikým zlezeny, ale hodí se velmi dobře k zlézání. Výstupy mohou býti provedeny stěnou, komínem nebo i štěrbinou a jsou rázu lehkého, těžkého a velmi těžkého.

**Hrochotská dolina.** Přístup od lesní dráhy z Viglaše, trat Zvolen—Plešivec. V údolí jest řada skalních útvarů, z nichž zejména jedna stěna nad jeskyní, s velkým převísem, se hodi k slanění.

### Východní Slovensko.

**Ihla,** na východ od Spišské Belé, na trati Poprad—Podolínec, hora 1284 m vysoká, se skalnatým hrotem.

**Dunajec-Pieniny.** Na československo-polské hranici tvoří řeka Dunajec neobyčejně malebné údolí, hlavně na polské straně, vysokými stěnami lemované. U čs. lázni Smerdžonky jest **Sokolica** se sráznými stěnami. Přístup autobusem ze stanice Podolínec.

**Lipovecká dolina.** Přístup od stanice Spišské Podhradie, závěrečná stanice místní dráhy ze Spišských Vlachů, na trati Košice—Bohumín; autobusem přes pohoří Branisko a pěšky přes Šengliary do Lipovce. V údolí jsou vysoké skály s útvary: **Vratnica, Kamenná baba, Mojžíš, Komín** a jiné. Dále jest pozoruhodná **Fridrichova rokle** s vodopádem. Na Branisku chata KČST.

## VYSOKÉ TATRY.

Sestavil Dr. F. V. Kroutil.

**Vysoké Tatry** jsou jediné velehory Československé republiky. Jsou tudíž i jediným terénem, v němž možno provozovati horolezectví v pravém slova smyslu.

Jsou nejvyšší a nejkrásnější části Karpat a vypínají se asi uprostřed jejich sev. oblouku, na hranicích ČSR. a Polska. Na záp. začínají Liliovým sedlem, na vých. končí sedlem Kopským. Z jejich hlavního hřebenu vybíhají ostré, rozeklané postranní hřbety, které oddělují od sebe řadu překrásných dolin s četnými jezery („mořskými oky“).

Strmé skalní stěny, zvláště severní, pnou se do výšky až 800—1000 m. Rovněž ostré hřebeny, posázené hroty, věžemi a věžičkami se zdají stvořeny pro horolezectví. Skála je většinou pevná žula. Jenom severní části postranní rozsochy Široké jsou z vápence.

Nejvyšší vrchol je Gerlach 2663 m.

Největší část Vysokých Tater se pne na území ČSR. a jenom menší („Polské Tatry“) v Polsku. Hranice jde po hlavní hřebenu od Liliového sedla až po Rysy a odtud se stáčí k severu.

### Výchozí stanice pod Tatrami.

a) Na železniční trati Bohumín—Košice osady Východná, Važec, rychlíková stanice Štrba a město Poprad (stanice rychlíková, odbočky do Starého Smokovce, Tatranské Lomnice a Podolince).

b) Na elektrické dráze Štrbské Pleso—Tatranská Lomnice nebo na souběžné silnici, t. zv. „Cestě Svobody“, od západu k východu: Štrbské Pleso 1351 m, Vyšné Hágy 1072 m, Tatranská Polianka 1010 m, Nový Smokovec 1019 m, Starý Smokovec od 1002—1020 m a Tatranská Lomnica 850—908 m.

c) Na automobilové silnici Tatranská Lomnica—Javorina: Matliary 900 m, Kežmarské Žleby asi 912 m, Tatranská Kotlina asi 765 m, Ždiar 898 m, Podspady 919 m a Javorina asi 1020 m. Přechod do Polska (do Zakopaného) po silnici z Javoriny přes Lysou Polanu.

### Informační služba.

Informační kanceláře KČST. na nádraží v Popradě, na Štrbském Plese, ve Starém Smokovci a v Tatranské Lomnici. Hlavní stan KČST. v Novém Smokovci, vila Jánošík (tel. 11).

Službu vůdcovskou vykonává na našem státním území „Sbor tatranských vůdcov KČST. z povolania“. Stanoviště: hlavní stan KČST. v Novém Smokovci (tel. č. 11). Vůdce lze najmouti i v inform. kancelářích KČST.

Záchrannou službu v Tatrách řídí též hlavní stan KČST. v Novém Smokovci.

Stupnice těžkosti jsou níže označeny římskými číslicemi I—VII. Shodují se se stupnicí užívanou v tatranských horolezeckých průvodech, až na stupeň VII (krajně těžké), jenž je zde uveden po prvé.

## Některé horolezecké výstupy v okruhu tatranských chat.

### A. Važecká chata KČST. pri Troch Studničkách 1100 m.

1. KRIVÁŇ 2496 m, nejvýraznější štít záp. poloviny Tater. Od jihu norm. cestami I, několika směry od záp. vesměs II, vých. stěnou od Zeleného plesa II.

2. Nejdlejší a nejtěžší výstup na Kriváň: do Kotlin „spodní loveckou stezkou“ a sev.-záp. stěnou IV až V.

3. KRÁTKA 2370 m. Nejlépe výstup již. hřebenem IV a sestup přes sedlo Špáru I—II.

4. OSTRÁ 2349 m, nejlépe sev.-vých. hřebenem, dole I, nahore IV; též již. hřebenem přes Ostrou věž, nejprve IV, pak II a I; sestup přes Nefcerské sedlo I.

5. OSTRÁ VEŽA, východním pilířem krátký, zajímavý výstup V.

### B. Útulňa KČST. v Kôprovej doline 1215 m.

1. KRIVÁŇ 2496 m, z Nefcerky sev. roklí II, nebo sev. stěnou dva výstupy V a IV. Též jako A 2.

2. KRÁTKA 2370 m, z Nefcerky od sev. několik výstupů I až IV.

3. TRIUMETAL 2431 m a celý hřeben HRUBO od jihových. k sev.-záp. Velmi dlouhý výstup III, pak II.

Viz též C.

### C. Chata KČST. v Temných Smrečinách (projektovaná).

1. TRIUMETAL 2431 m, sev. stěnou IV, sestup do Malé Zahrádky I.

2. HRUBO, 3—4 výstupy obrovskými sev.-vých. a sev. stěnami. Většinou V. Zbývá mnoho problémů.

3. ŠTRBSKÝ ŠTÍT 2385 m, sev. stěnou 2 výstupy III a IV. Sestup přes Štrbské sedlo II, pak III, nebo sev. záp. stěnou II, anebo přes Sedlo pod Parohami II.

4. HLINSKÁ VEŽA 2334 m, sev. stěnou II; sestup přes Sedlo pod Parohami I, pak II.

5. HLINSKÁ VEŽA, sev.-vých. hřebenem přes Hlinské sedlo II, pak III.

6. KOPROVSKÝ ŠTÍT 2370 m, sev. stěnou II a V, sestup přes Vyšné Kôprovské sedlo I.

7. ČUBRINA 2378 m, od záp. I, nebo sev.-záp. hřebenem přes Štrbinu pod Druhým Mnichem II.

8. DRUHÝ MNÍCH asi 2180 m, sev.-záp. hřebenem přes Piargovou štrbinu II, sestup (po laně 30 m) jihových. srázem III; výstup kolmým jihových. srázem VII.

9. SVINICA 2305 m, přes Závory a Svinicové sedlo sev.-záp. hřebenem I, nebo přes Hladké sedlo a VALENTKOVU 2157 m, již. hřebenem I, pak III. Úchvatný rozhled.

Viz též B 3.

### D. Chata G. Nedobrého pri Kriváňskom plesu 1444 m.

1. VELKÉ SOLISKO 2414 m. Přejich celým hřebenem od sev.-záp. k jihových. III, pak II.

2. FURKOTSKÝ ŠTÍT 2405 m, jihozáp. nebo jihových. hřebenem I; lze spojit s TRIUMETALEM již. hřebenem I.

Viz též A 1 a A 3 až 5.

### E. Štrbské pleso 1351 m.

1. SOLISKO jako D 1 nebo z doliny Miynice, četné výstupy od I až V.

2. FURKOTSKÝ ŠTÍT 2405 m, jihových. hřebenem I a přes TRIUMETAL 2431 m přechod ke Štrbskému sedlu II.

3. ŠTRBSKÝ ŠTÍT 2385 m, přechod hřebenem od sev.-záp. k vých. II; od jihových. I.

4. HREBEŇ BAŠT (Patria—Satan—Hlinská veža), četné výstupy z Mlynice I až IV. Přejchod po hřebenu od Baštového sedla až na Patrii II až III.  
Viz též F.

#### F. Chata u Popradského plesa 1513 m.

1. HREBEŇ BAŠT, přechod po hřebenu jako E 4.
2. SATAN 2432 m, od vých. dva výstupy II, sev.-vých. stěnou IV.
3. ZADNÁ BAŠTA přes Diablove sedlo od vých. VI, pak II; vých. stěnou tři výstupy IV až VII; přes Vyšné Baštové sedlo od vých. VI, pak II.
4. HLINSKÁ VEŽA 2334 m, sev.-vých. hřebenem III.
5. KOPROVSKÝ ŠTÍT 2370 m, jihových. hřebenem I; sev.-vých. hřebenem IV.
6. ČUBRINA 2378 m, jihových. hřebenem I, Krásný rozhled.
7. VELKÝ MENGUSOVSKÝ ŠTÍT 2437 m, jihových. rampou II; již. stěnou několik výstupů III až IV.
8. „MENGUSOVSKÝ HREBEŇ“ od Mengusovského sedla po Velký Mengusovský štít II, pak IV.
9. VOLOVA VEŽA asi 2355 m, již. stěnou 2 výstupy VI.
10. ŽABÍ KOŇ asi 2300 m, vých. hřebenem a sestup záp. hřebenem IV; již. stěnou „Häberleinkou“ V; výstup záp. hřebenem VI. Lezecky proslulý vrchol.
11. RYSY 2503 m, záp. hřebenem III, sestup přes Váhu I. Viz též G 1. „Rigi Vysokých Tater“ — báječný rozhled.
12. KOPKY 2362 m, jihových. stěnou V; sestup do Dolinky pod Váhou II, nebo přes Štrbinu za Kopkami k Dračimu plesu II.
13. VYSOKÁ 2565 m, jihozáp. hlavní roklí I; vých. stěnou z Rumanovy dolinky dva výstupy III až V; sev.-vých. hřebenem od Rumanova sedla III. Viz též 16 a G 7.
14. DRAČIA HLAVA asi 2275 m, jihozáp. stěnou V, nebo přechod „Dračím hřebenem“ od sev. k jihu, nejprve V, pak IV.
15. DRAČÍ ŠTÍT 2523 m, již. stěnou V, sestup k záp. III.
16. „KORUNA VYSOKÉ“, překrásná hřebenovka přes Dračí štít, Vysokou a Český štít III až V.
17. OŠARPANCE 2364 m, jihových. hřebenem, sestup sev.-záp. hřebenem IV; záp. stěnou VI. Krátké prvotřídní výstupy.
18. GANEK 2465 m, sev.-záp. hřebenem II nebo V, pak III nebo V, sestup jihových. hřebenem I; jihozáp. stěnou VI; jihozáp. stěnou Malého Ganku IV.

19. ZLOBIVÁ 2433 m - RUMANOV ŠTÍT 2428 m, přechod hřebenem od Nižné Zlobné štrbiny ke Ganekové štrbině II až III.

20. ZLOBIVÁ od jihozáp. několik výstupů, II až VI.

21. VÝCH. ŠTÍT NAD ŽELEZNOU BRANOU asi 2340 m, sev.-záp. VII, nejtěžší hřebenovka v Tatrách, sestup jihových. hřebenem II.

22. POPRADSKÝ LADOVÝ ŠTÍT 2400 m, sev.-záp. II, nebo již. hřebenem I.

23. MALÁ KONČISTÁ 2475 m, sev. hřebenem III, již. hřebenem III; záp. stěnou několik výstupů, III až V.

24. KONČISTÁ 2540 m, sev. hřebenem přes Prostřední Končistou nejprve III, pak I; sestup k záp. I.

#### G. Útulňa KČST. pod Rysmi 2288 m.

1. RYSY 2503 m přes Váhu I.
2. RYSY—NIŽNÉ RYSY 2438 m—VYŠNÝ ŽABÍ ŠTÍT 2252 m, hřebenem III, pak I.
3. RYSY z České doliny vých. stěnou dva výstupy, IV. a VI. Do České doliny přes Váhu!
4. NIŽNÉ RYSY z České doliny sev.-vých. stěnou IV., zpět hřebenem na Rysy III.
5. ČESKÝ ŠTÍT 2520 m, sev.-záp. hřebenem III; jihozáp. hřebenem dole VI, dále III; obrovskou sev.-vých. stěnou z České doliny VI. Poslední přes Váhu!
6. KOPKY 2348 m, od sev. nebo sev.-vých. hřebenem II.
7. VYSOKÁ 2565 m, hřebenem přes Český štít III; přes Štrbinu pod Kohútikem I; sev. stěnou z České doliny dva výstupy, IV a VI. Do České doliny přes Váhu!
8. GANEK 2465 m, z České doliny: sev. stěnou „Galerie“ dva překrásné výstupy V a VII, nebo sev.-vých. hřebenem II; sestup k sev.-vých. II a zpět přes Váhu.  
Též jako F 16.

#### H. Sliezsky dom 1680 m (chata Karpathenvereinu).

1. BATIZOVSKÝ HREBEŇ, od Sedla pod Drúkem přes Popradský Ladový štít 2400 m, Kačí štít 2395 m a Batizovský štít 2458 m na Zap. Batizovské sedlo II, pak III.
2. MASIV KONČISTÉ, vých. stěnami z Batizovské doliny několik výstupů II až VI.
3. BATIZOVSKÝ ŠTÍT 2458 m, jihozáp. IV, nebo klasickou již. stěnou V; sestup vých. hřebenem II.

4. GERLACH 2663 m, obvyklou cestou přes „Gerlachovskou (Velickou) průbu“ I a sestup přes „Batizovskou průbu“ I; jihových. hřebenem II, jihozáp. stěnou VI, „Kačmarovým žlebem“ od vých. III (výstup po sněhu), vých. stěnou 2 nádherné výstupy V a VII „Darmstädterovou cestou“ přes Tetmajerov prielom II. Nejvyšší vrchol Tater.

5. GERLACHOVSKÁ VEŽA, sev.-vých. stěnou V.

6. Polský hřebeň—VELICKÝ ŠTÍT 2320 m—LITVOROVÝ ŠTÍT 2431 m—ZADNÝ GERLACH 2630 m—GERLACH, stále hřebenem (slavná „Martinka“), většinou II.

7. VELICKÝ ŠTÍT 2320 m, sev.-záp. stěnou z Litvorové kotliny dva výstupy III a IV; sestup jihových. hřebenem. Do Litvorové kotliny přes Polský hřebeň!

8. VÝCH. VYSOKÁ 2429 m, jihozáp. I, nebo jihových. I hřebenem; též ze Svišťovky sev.-záp. stěnou III až VI. Do Svišťovky přes Polský hřebeň!

9. VÝCH. VYSOKÁ—KUPOLA 2414 m—VESTEROV ŠTÍT—BRADOVICA 2492 m po hřebenu I, nakonec III; sestup k jihozáp. II—III.

10. BRADOVICA 2492 m, od jihozáp. II—III; záp. stěnou IV; cd jihu roklí přes Květné sedlo IV, nebo přes Horní Starolesňanskou štrbinu a vých. hřebenem IV.

11. ROHATÁ VEŽA, jihozáp. žebrem přes Opálovou věž V; vých. stěnou V až VI, sestup k sev.-záp. I nebo II.

12. GRANÁTOVÁ STĚNA, hřebenem od Dvojitě věže přes Rohatou věž až na BRADOVICI I až III, část též V.

13. SLAVKOVSKÉ SEDLO—SKRINICA—BRADOVICA, krásná hřebenovka, I, pak III, nakonec IV.

14. SLAVKOVSKÝ ŠTÍT 2453 m, záp. hřebenem, sestup k jihu I.

### I. Horský hotel Hrebienok 1267 m, Guhrova chata Karp. Ver. 1340 m, horský hotel Kamzík KČST. 1303 m.

1. SLAVKOVSKÝ ŠTÍT 2453 m, vých. hřebenem I; od sev.-záp. až k sev.-vých. několik výstupů I až III.

2. ZADNÝ OŠTEP 1886 m, sev.-záp. hřebenem II nebo III; jihozáp. stěnou II; sev. stěnou IV až VI.

3. SEDLO ZA OŠTEPAMI—MALÝ KOSTOL 2089 m—VELKÝ KOSTOL 2151 m, hřebenem I, pak IV, pctom II nebo V.

4. VELKÝ KOSTOL, jihozáp. stěnou nahoře IV; sev.-vých. stěnou dole V.

5. PROSTREDNÝ HROT 2440 m, od jihozáp. přes Sedlo za Oštep „terasami“ (nejsnazší výstup na P. h.). Sestup přímo do doliny k jihozáp. I.

6. LOMNICKÝ ŠTÍT 2634 m, od jihu přes „Lomnickou průbu“ I.

### K. Zbojnická chata KČST. 1958 m.

1. SLAVKOVSKÝ ŠTÍT 2453 m, od sev.-záp. až sev.-vých. několik výstupů I až III.

2. Jako H 13.

3. BRADOVICA 2492 m, sev. stěnu III; sev.-záp. roklí IV; sestup sev.-záp. hřebenem a přes Vesterov štít, Kupolu a Studené sedlo III, pak I.

4. VESTEROV ŠTÍT sev. stěnou V.

5. KUPOLA 2414 m, sev. stěnou dva výstupy III až VI.

6. VÝCH. VYSOKÁ 2429 m, sev.-vých. stěnou IV; sev. hřebenem III, nebo přes Prielom do Svišťovky a odtud sev.-záp. stěnou III až VI. Sestup přes Studené sedlo I.

7. SVIŠŤOVÝ ŠTÍT 2380 m, jihových. I; sev.-vých. hřebenem I; přes Hranatou věž do Rovienek I a odtud sev. stěnu dva výstupy IV—V a VI.

8. ROVIENKOVÁ VEŽA, přechod hřebenem od jihozáp. k sev.-vých. III; do Rovienek a odtud sev. stěnou V nebo sev.-záp. hranou V.

9. KRESANÝ ROH, přechod hřebenem od sev.-vých. k jihozáp. výstup V, sestup I.

10. JAVOROVÝ ŠTÍT 2424 m, jihozáp. stěnou 4 výstupy IV až VI; jihových. hřebenem I; od vých. 3 výstupy I až VI.

11. JAVOROVÝ HREBEŇ. Přes Malý Závrat na Zadní sedlo I a odtud hřebenem k sev.-záp. mistry IV. Zpět přes Rovienuky a Hranatcu věž I.

12. MALÝ JAVOROVÝ ŠTÍT—JAVOROVÝ ŠTÍT, přechod hřebenem od záp. k vých. I až III.

13. OSTRÝ ŠTÍT 2356 m, přechod hřebenem od záp. k vých. IV; již. stěnou na Malý Ostrý V; jihozáp. stěnou VII; již. pilířem V; již. stěnou tři výstupy (fada variant), III až V. Lezecky proslulý štít.

14. OSTRÝ ŠTÍT od sev. z Javorové doliny. Pod stěnou přes Javorové sedlo I. Stěnou dva výstupy III a IV.

15. ŠIROKÁ VEŽA 2466 m, jihových. hřebenem I; slavnou již. stěnou dva výstupy V a VI. Jihozáp. roklí IV, jihozáp. žebrem V, od záp. a sev.-záp. II.

16. ŽLTÁ VEŽA, sev.-záp. hřebenem IV, záp. stěnou V až VI; sestup přes Sedlo za Prostředním a Žltou lávku I až II.

17. PROSTREDNÝ HROT 2440 m, sev.-záp. hřebenem přes Žltou věž IV, pak I až III; sestup k jihozáp. (k Nižnému Ohnisku) I, nebo „Dubkeho cestou“ II a dále přes Priečné sedlo.

18. ŠIROKÁ 2221 m, přes Malý Závrat do Rovienek a přes svahy Žabích vrchů I.

### M. Téryho chata KČST. 2011 m.

1. PROSTREDNÝ HROT, sev. stěnou, „Dubkeho cestou“ II nebo „Bröckelmannovou cestou“ III; sev.-vých. stěnou VII; sev.-záp. hřebenem přes Žltou věž IV, pak I až III.

2. MALÝ HROT, jihozáp. stěnou IV až VI; třeba překročit hřeben v Sedle za Prostředním na stranu Velké Studené doliny!

3. ŽLTÁ LÁVKA—ŠIROKÁ VEŽA—SEDIELKO hřebenem I až II.

4. LADOVÁ KOPA 2611 m, již. stěnou V—VI; sestup k jihozáp. I.

5. LADOVÁ KOPA—LADOVÝ ŠTÍT 2630 m, hřebenem II; sestup přes „kcně“ I—II.

6. SNEHOVÝ ŠTÍT, sev.-vých. hřebenem IV, sestup jihozáp. hřebenem III.

7. Přes Ladové sedlo 2341 m do horního kotle Černé doliny Javorové I a odtud na SNEHOVÉ VEŽE četné výstupy I až VI; hřebenem na SNEHOVÝ ŠTÍT II až IV.

8. BARANIE ROHY 2536 m, od jihových. I, sestup jihozáp. stěnou II; z Černé doliny Javorové (tam jako 7) sev. stěnou V nebo hřebenem BARANÍCH VĚŽÍ II.

9. SPIŠSKÝ ŠTÍT 2481 m, jihozáp. hřebenem IV a dále hřebenem až do Malé Lastovičí štrbinu III; sestup odtud I.

10. PYŠNÝ ŠTÍT 2625 m—MALÝ PYŠNÝ ŠTÍT 2595 m, přechod hřebenem od jihových. k sev.-záp. II.

11. 9. a k tomu 10. v opačném směru.

12. LOMNICKÝ ŠTÍT 2634 m, „Jordánovou cestou“ II; v přechodu z Lastovičí (Pawlikovského) štrbinu přes Pyšný štít a dále hřebenem I, II, pak III; již. hřebenem Lomnické věžičky VI; záp. stěnou dva nádherné výstupy VII; jihozáp. hřebenem Lomnické kopy a pak těsně již. hřebenem V. Těž jako I. 6. Vesměs překrásné výstupy.

### N. Skalnatá chata KČST. pod Lomnickým štítom 1742 m.

1. LOMNICKÝ ŠTÍT 2634 m, přes Lomnické sedlo I; vých. stěnou tři výstupy, V až VII; od sev.-vých. přes Cmiter II.

2. LOMNICKÝ ŠTÍT—VIDLOVÝ HREBEŇ—KEŽMARSKÝ ŠTÍT 2556 m - překrásná hřebenovka, III a IV; sestup přes Huncovské sedlo I.

3. VIDLOVÝ HREBEŇ, jihových. stěnami z Cmiteru několik výstupů, II až VI.

4. KEŽMARSKÝ ŠTÍT 2556 m, z Cmiteru přes Kežmarskou štrbinu III; již. pilíři tři výstupy, V. až VI; sestup jako 2.

### O. Chata Karp. Ver. pod Jastrabou 1551 m.

1. LOMNICKÝ ŠTÍT 2634 m, přes „Měděné lávky“ II; přes „Německý žebřík“ I, pak II; na Vidlové sedlo z „Měděných lávek“ II a přes Záp. Vidlovou věž IV; sev. hřebenem na Poslední věž II a dále po hřebenu na Lomnický štít III.

2. VIDLOVÝ HREBEŇ, sev.-záp. stěnami několik výstupů II až VI.

3. MALÝ KEŽMARSKÝ ŠTÍT, obrovskou sev. stěnou tři výstupy V až VII; sev.-záp. hranou III; sestup sev.-vých. hřebenem na „Magistrálu“ I. S Malého Kežmarského na KEŽMARSKÝ ŠTÍT I.

4. PYŠNÝ ŠTÍT 2625 m, vých. stěnou dva výstupy V; přes Lastovičí štrbinu II. Vesměs úchvatná skalní scenerie.

5. MALÝ PYŠNÝ ŠTÍT 2595 m, přes Malou Lastovičí štrbinu III, pak I; sestup přes Lastovičí štrbinu II.

6. SPIŠSKÝ ŠTÍT 2481 m—PYŠNÝ ŠTÍT hřebenem nejprve IV, pak III a II. Sestup přes Bachledovu štrbinu III.

7. BARANIE ROHY 2536 m, přechod hřebenem od jihových. k sev.-vých. I.

8. ČIERNY ŠTÍT 2436 m, vých. hřebenem I a sestup jihozáp. hřebenem III; od jihu (již. stěnou nebo již. stěnou Čierných věží) pět výstupů IV až VII.

9. KOLOVÝ ŠTÍT 2425 m, sev.-vých. hřebenem od Koloového sedla II, sestup již. hřebenem I; jihových. stěnou tři výstupy III až VI.

10. JASTRABIA VEŽA 2139 m, od sev.-vých. I; záp. hřebenem II; jihových. stěnou IV.



11. JASTRABIA VEŽA—MALÝ KOLOVÝ ŠTÍT—KOLOVÝ ŠTÍT, hřebenem II.

12. JAHŇACÍ ŠTÍT 2231 m, již. stěnou IV, sestup jihových., jihozáp. nebo sev.-vých. hřebenem vesměs I.

13. JAHŇACÍ ŠTÍT—KOLOVÝ ŠTÍT, přechod hřebenem až na Čierne sedlo I, II, nakonec I.

### P. Votrubova chata KČST. 1650 m.

Jako O 12 a O 13.

### R. Javorová dolina.

V této dolině není dosud útulen ani chat, takže východiskem je Javorina nebo Podspady.

1. JAHŇACÍ ŠTÍT—KOLOVÝ ŠTÍT, přechod hřebenem až na Čierne sedlo I, II, nakonec I.

2. BARANIE ROHY 2536 m, sev. stěnou V, nebo hřebenem Baraních veží II; sestup sev.-vých. hřebenem I.

3. SNEHOVÉ VEŽE—SNEHOVÝ ŠTÍT, hřebenem II až V; sestup k sev.-vých. I.

4. SNEHOVÉ VEŽE, četné výstupy stěnami III až VI. Lezecký skvost Vysokých Tater.

5. VYŠNÉ LADOVÉ SEDLO, od sev.-záp. IV—V; sestup k jihu a zpět přes Ladové sedlo I. Velkolepý výstup ve sněhu a skále.

6. LADOVÝ ŠTÍT 2630 m, sev. stěnou dva výstupy VI až VII; hřebenem Ladových veží V; sev.-záp. roklí přes Velkou Ladovou vež III; sev. roklí přes Vyšnou Goralskou štrbinu IV. Jedinečné výstupy největšími srázy Tater. Též sev.-záp. stěnou V; sestup k jihozáp. I.

7. LADOVÁ KOPA—LADOVÝ ŠTÍT, hřebenem II; sestup k jihozáp.

8. OSTRÝ ŠTÍT 2356 m, sev. stěnou dva výstupy III a IV; sev. stěnou na Malý Ostrý IV až VI; sestup záp. nebo vých. hřebenem IV.

9. JAVOROVÝ ŠTÍT 2424 m, mohutnou sev. stěnou čtyři výstupy IV až VII; roklí přes Javorovou špáru a záp. hřebenem VI, pak III; sestup přes Javorové sedlo I.

10. JAVOROVÝ HREBEŇ, sev. stěnami čtyři výstupy, IV až VI; sestup přes Žabí vrchy IV, pak I. Četné problémy.

11. ŠIROKÁ 2221 m, přes Široké sedlo I.

### S. Chata KČST. na Polaně pod Vysokou, asi 1300 m (projektovaná).

1. JAVOROVÝ HREBEŇ, od Zadního sedla k Žabím vrchům IV, pak I.

2. ROVIENKOVÁ VEŽA, sev. stěnou V, nebo sev.-záp. hranou V; sestup sev.-vých. hřebenem III.

3. SVIŠŤOVÝ ŠTÍT 2380 m, sev. stěnou dva výstupy IV až V a VI; jihozáp. stěnou na Svišťový roh VI a sev.-záp. hřebenem na štít II. Sestup záp. stěnou II.

4. VÝCH. VYSOKÁ 2429 m, sev.-záp. stěnou III až VI, sestup jihozáp. hřebenem I.

5. VELICKÝ ŠTÍT 2320 m, sev.-záp. stěnou III, sestup k sev.-vých. II.

6. „Martinova cesta“ jako H 6. Zpět do Velické doliny a přes Polský hřeben.

7. MALÁ LITVOROVÁ VEŽA, mohutnou severozápadní stěnou VI; sestup přes Litvorové sedlo II.

8. ZADNÝ GERLACH 2630 m, sev.-záp. stěnou IV; sestup k sev.-vých. I—II a zpět přes Polský hřeben.

9. BATIZOVSKÝ ŠTÍT 2458 m, vých. hřebenem přes Záp. Batizovské sedlo IV, pak II; sev. stěnou tři výstupy III až V; sestup přes Nižné Kačí sedlo III.

10. SNEŽNÁ KOPA 2322 m, sev. hřebenem V; sestup přes Vých. Železnou bránu I. Divoké, málo navštěvované zákoutí Tater.

11. ZLOBIVÁ 2433 m, sev.-vých. stěnou dva výstupy IV až V a VII; zpět přes Zlomiska a Vých. Žel. bránu.

12. RUMANOV ŠTÍT 2428 m, obrovskou sev.-vých. stěnou několik výstupů V—VII. Zpět přes Zlomiska a Vých. Železnou bránu.

13. GANEK 2465 m: na Ganekovu štrbinu VI a jihových. hřebenem I; vých. pilířem dole VI, nahoře III; vých. stěnou Malého Ganku IV; sev.-vých. hřebenem II; sev.-stěnou dva výstupy V a VII; sestup k sev.-vých. do Kačí doliny II nebo do České doliny II. Překrásné výstupy.

14.—16. VYSOKÁ, ČESKÝ ŠTÍT a RYSY z České doliny, viz G 3, 5, 7. Zpět přes Váhu.

17. NIŽNÉ RYSY 2438 m, sev.-vých. stěnou IV; sestup sev. hřebenem přes Českou štrbinu II.

18. MLYNÁR 2168 m, několik výstupů I až VI.

19. ŠIROKÁ 2221 m přes Široké sedlo I.

## Země Podkarpatoruská.

### Oblast rachovská.

**Pietroš**, severní prudké skalnaté svahy. Východisko: Kvasy anebo Rachov a autobusem do Bohdanu, Měrkova chata na Kvasovském Menčulu, chata KČST. pod Hoverlou.

**Niněska**, severní skalnaté srázy. Východisko: Bogdan, autobusem z Rachova, chata KČST. na Mezipotokách.

**Pop Ivan**, severní stěny. Východisko: Trebušany, chata KČST. pod Popem Ivanem, Vaškova chata Pop Ivan.

**Pietroš**, severní skalnaté srázy. Východisko: Bogdan, autobusem z Rachova.

### Oblast jasiňská.

**Gerešaska**, severovýchodní svahy. Východisko: Jasiňa, hájovna Apšinec.

Vesměs stěnové výstupy, skály však dosud nebyly zlezeny.

## OBSAH:

Předmluva . . . . .	3
<b>Země Česká:</b>	
České Švýcarsko . . . . .	7
Lužické hory . . . . .	12
Okolí Boru . . . . .	14
Ještědská oblast . . . . .	15
Dokesko . . . . .	16
Dubské Švýcarsko . . . . .	18
Kokořínsko . . . . .	23
Jizerské hory . . . . .	24
Český ráj . . . . .	25
Krkonoše, Adršpašské a Teplické skály . . . . .	32
Polické stěny . . . . .	34
Okolí Prahy . . . . .	35
Západní Čechy . . . . .	36
Karlovarsko, Krušné hory . . . . .	37
Bořeň . . . . .	38
Střední Vltava, jižní Čechy . . . . .	39
Šumava, východní Čechy . . . . .	40
<b>Země Moravskoslezská . . . . .</b>	<b>41</b>
<b>Země Slovenská:</b>	
Západní Slovensko . . . . .	44
Malá Fatra . . . . .	46
Velká Fatra . . . . .	47
Liptovské hole . . . . .	48
Nízké Tatry a Slovenské Krušnohoří . . . . .	49
Východní Slovensko . . . . .	52
Vysoké Tatry . . . . .	53
<b>Země Podkarpatoruská . . . . .</b>	<b>64</b>

## Klub československých turistů, Praha II., Mikulandská 7.

Klub čs. turistů byl založen roku 1888 několika nadšenými propagátory poznání krás vlasti s Vojtou Náprstkem v čele. Dnes je nejsilnější turistickou organizací republiky, sdružující na 110.000 členů, kteří vedle turistiky pěstují i lyžařství a zimní sporty, horolezectví, vodní turistiku, táboření, turistiku automobilovou a j.

Klub je členem vrcholných mezinárodních turistických organizací, jako: Alliance Internationale de Tourisme, Conseil Central du Tourisme International, Union Internationale des Associations d'Alpinisme, Coopération Internationale des Auberges de Jeunesse a Asociace Slovanských turistických družstev.

Jeho základní činností je značení cest a turistická orientace. Svým nákladem označil na 40.000 km cest a zbuďoval na 500 km chodníků a stezek v krajinách vysokohorských, těžce přístupných. Aby umožnil cestování a turistiku v oblastech málo navštěvovaných, zbuďoval Klub celou řadu chat a útulen. S těmi, které má v nájmu, je jich na 150 na území celého státu a jen díky jim, jsou dnes přístupny celé rozsáhlé oblasti, jako na př. Vysoké a Nizké Tatry, Malá a Velká Fatra, Podkarpatská Rus a jiné. Klub pečuje také o ochranu přírodních a historických památek. Je vlastníkem 22 hradů a 6 dalších spravuje; že náklady na zachování těchto památek dostupují značné výše, svědčí nejlépe skutečnost, že jen nejnětější práce na hradě Bezdězi si vyžádaly náklad na 200.000.— Kč. Prázdninové cestování mládeže, které má vychovávat dorost k poznávání krás vlasti a tím vštěpovatí zároveň lásku k otčině, je umožněno více než 1000 noclehárnami mládeže s 10.000 lůžky.

Klub vydává měsíčník „Časopis turistů“. Předplatné 25 Kč, členové 15 Kč. Rada jeho složek vydává své vlastní měsíčníky, z nichž zmínky zasluhuje časopis „Krásy Slovenska“ a „Krásná země“. Dále spolupracuje Klub s nejrozšířenějším a nejdokonalejším týdeníkem Československa „Pestrým týdnem“, kde pravidelně týdně uveřejňuje svou turistickou hlídku.

Členský příspěvek není veliký: Pouhých 25 Kč a 5 Kč zápisného. Do svých řad přijímá Klub i cizince a umožňuje jim tak pohodlné a zlevněné cestování využitím výhod na dráhách a v klubovních podnikcích.

Zvláštní pozornosti vyžaduje však činnost Klubu čs. turistů ve Vysokých Tatrách. V této oblasti je svěřeno hospodářství

Klubu Tatranské komisi KČST. se sídlem v Novém Smokovci, vila Jánošík, telefon 11. Zde se nalézá hlavní stan záchranné služby a informační kancelář. Další informační kanceláře jsou na nádraží v Popradě, v Tatranské Lomnici, na Štrbském Plese a ve Starém Smokovci. Zřídil záchrannou službu, kterou obstarává „Sdružení pro záchrannou službu v Tatrách“ a organizoval tatranské vůdce z povolání. **Vůdci mají sídlo v hlavním stanu záchranné služby, Nový Smokovec, vila Jánošík, telefon 11.** Ochotně je obstará informační služba KČST. v kancelářích výše uvedených, nebo v každém tatranském podniku.

Tatranští vůdcové z povolání jsou majetníky koncesované živnosti a mají tudíž **jedine oni právo voditi návštěvníky na horolezecké turv.** Vede-li vás v Tatrách na turu osoba neoprávněná, přestupuje nejen pravoplatné nařízení, ale i vy sami vystavujete se velkému nebezpečí. **Jedine oprávněný vůdce je pod stálým dozorem a musí navštěvovati časté cvičení a kursy.** Sbor tatranských vůdců má na 20 členů, kteří mimo pravidelných horolezeckých tur, oznámených vývěskami v každém tatranském podniku, doprovodí vás i na těch nejtěžších výstupech a partiích, poněvadž je bezpečně ovládají.

Sbor vůdců dá vám za mírný poplatek vůdce na kteroukoliv turu. Horolezecké výstupy se platí podle tarifu a výlohy činí od 40 Kč do 150 Kč podle třídy výstupu.

**Každý vůdce nosí viditelně odznak s nápisem „Klub čs. turistů - Vůdca“.** Před i po tuře předloží návštěvníkovi knížku, v které je jeho oprávnění, dále tarify za jednotlivé výstupy a místo určené pro poznámky návštěvníka. Na nejtěžší tury může vzít vůdce nejvíce dva účastníky. Pro jednotlivce sestavil Sbor vůdců podrobný seznam každodenních výstupů ze Štrbského Plesa, Nového Smokovce i Tatranské Lomnice, mezi kterými najde každý přiměřenou turu.

Nezapomeňte navštívit v Tatrách ledovou jeskyni Bielskou v Tatranské Kotlině, spravovanou Klubem čs. turistů, a pak nejkrásnější jeskyni nejen Slovenska, ale celé střední Evropy, **Domicu, nedaleko Rožňavy.** Autobusové spojení umožní vám i návštěvu jeskyně Dobšinské a horské silnice Slovenského ráje budou pro vás krásnou vzpomínkou.

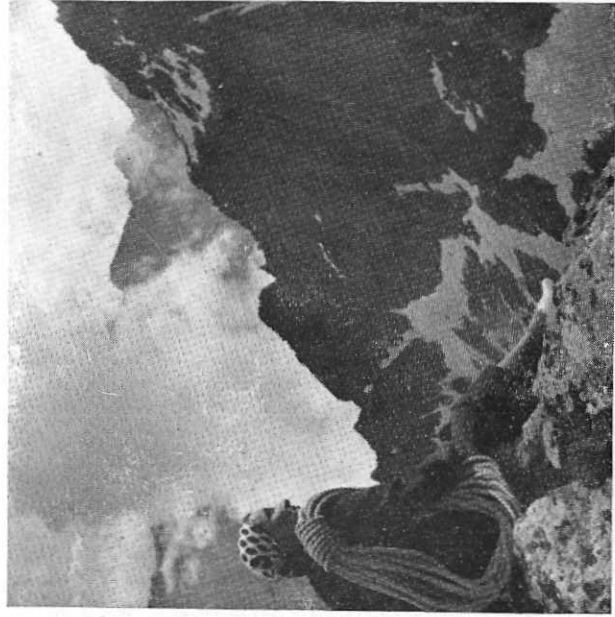
## Spolok tatranských horolezcov

### »JAMES«.

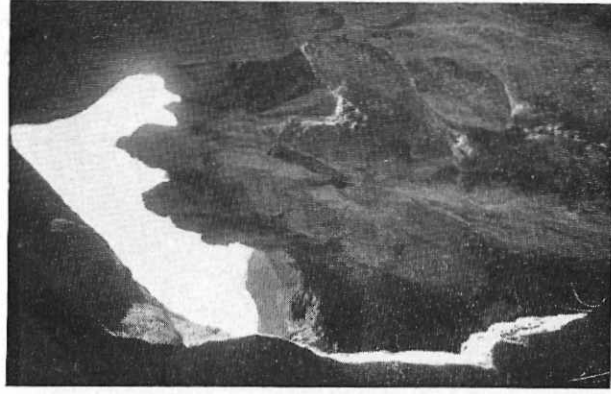
Sídlo: Spišská Nová Ves. Bol založený roku 1921 najprv ako Horolezecký a alpistický krúžok „JAMES“. „JAMES“ = iniciálky hesiel: Idealizmus, Alpinizmus, Mortalita, Eugenika, Solidarita. Členom spolku sa môže stať každý aktívny horolezec, ktorý dokázateľne vykonal vo Vysokých Tatrách aspoň tri horolezecké partie, z ktorých jedna musí byť klasifikovaná ako ťažká, jedna ako dosť ťažká a jedna musí byť hrebeňovou partiou. — Činnosť: Spolok pečuje o horolezectvo vo Vysokých Tatrách. Na jar každého roku poriada horolezecké cvičenia na cvičných skalách. Od r. 1923 poriada každého roku počiatkom mesiaca augusta „Horolezecké týždne“ a na veľkonočné sviatky „Zimné kurzy“ vo Vysokých Tatrách. Cieľom týchto podnikov je oboznámiť účastníkov s letnou i zimnou technikou horolezeckou. — Členský príspevok je Kč 15.— ročne. — Spolkovým orgánom sú „Krásy Slovenska“. Funkcionári: Predseda Fero Lipták, Sp. Nová Ves, električiar (tel. č. 41); tajomník Jožo Šimko, Košice, Floriánska 10; pokladník Ladislav Stassel, Sp. Nová Ves; technický referent Robert Kubín, Košice.



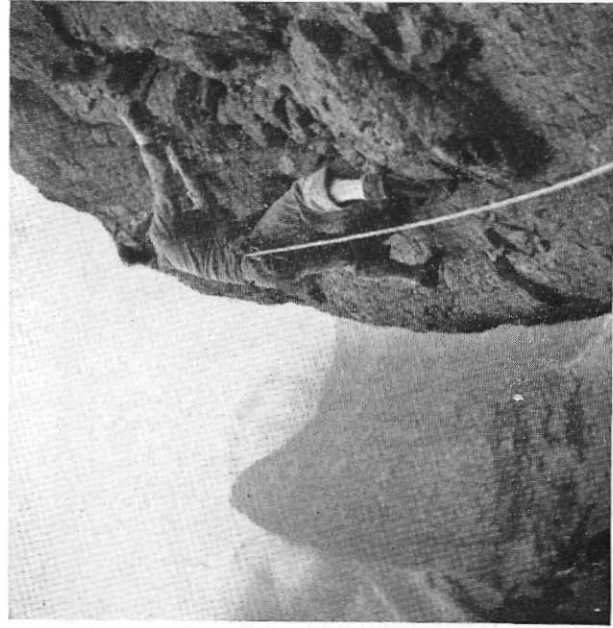
Čertovy skály u Všenor.



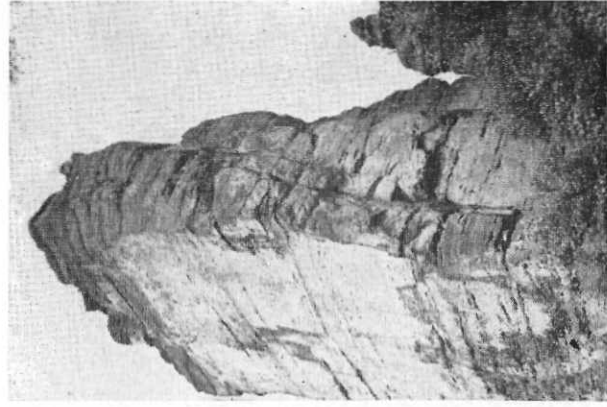
Vysoké Tatry. Kačí dolina. Foto V. Sadlíek.



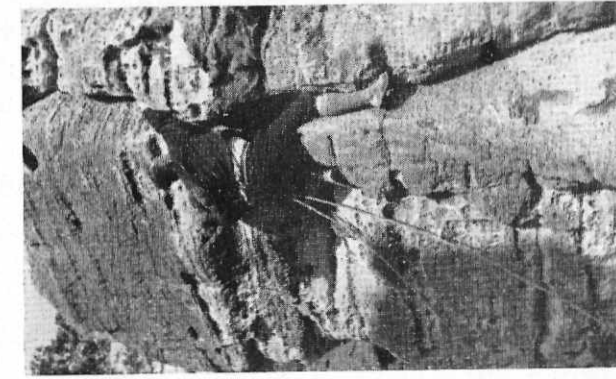
Súľovské skály, Gotická brána.



Vysoké Tatry, v sev. stěně Ganku. Foto J. Bezrouk.



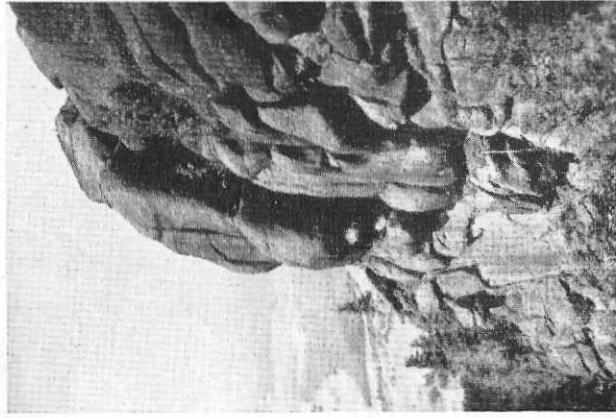
České Švýcarsko, Gabrielina stezka.  
Foto B. Kinský.



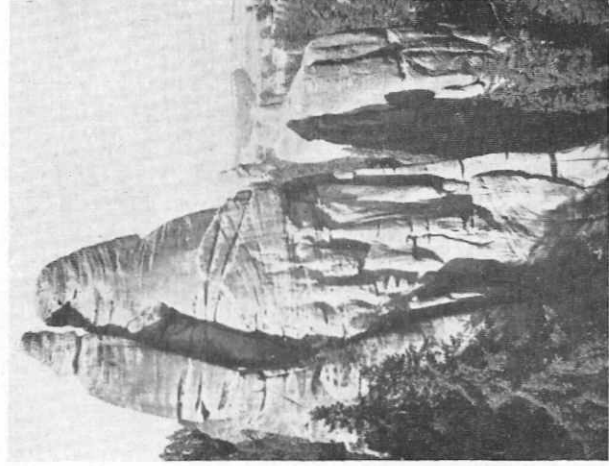
Hruboskalcko, Julina věž. Foto ing. Gotmann.



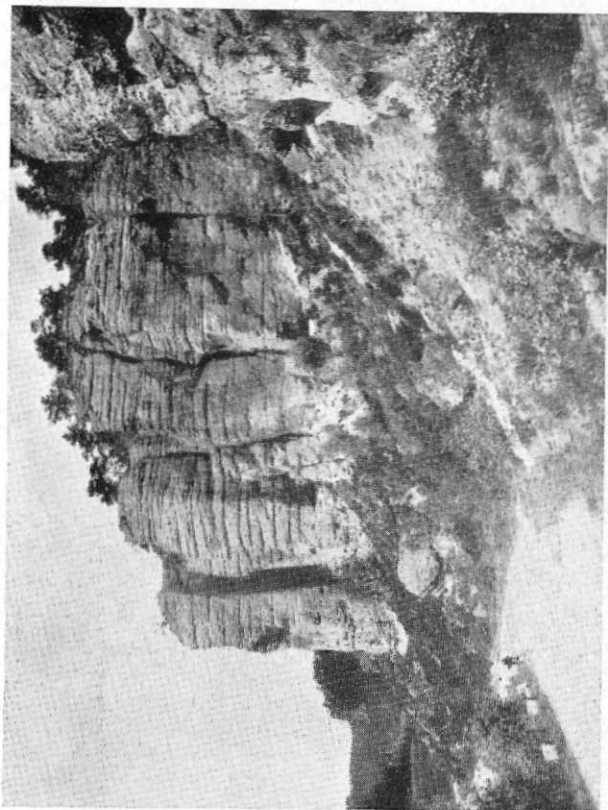
Prachovské skály, Krikavčí skály. Foto J. Janeba.



Jizerské hory, Frýdlantské cimbuří. Foto R. Kohoutek.



Adršpašské skály, Milenci.



Dubské Švýcarsko, Hradla u Loubí. Foto B. Kinský.

## MAPY.

### ČESKÉ:

**Speciální mapy Vojenského zeměpisného úst. 1:75.000.**

Některé z nich, vydané spolu s Klubem čs. turistů, jsou opatřeny turistickými značkami.

**Podrobná mapa Vysokých Tater 1:25.000.** Vydal Voj. zeměpisný ústav 1921.

**Vysoké Tatry 1:50.000.** Vydal Edv. Fastr, 1937.

### NĚMECKÉ:

**Spezialkarte vom Jeschken und Isergebirge 1:50.000.**

J. Matouschek, Liberec, D. Gebirgsverein f. d. Jeschken und Isergebirge.

**Spezialkarte vom Daubaer Bergland 1:40.000.** J. Matouschek, v témže nákladě.

**Spezialkarte vom Kummergebirge 1:33.300.** J. Matouschek, v témže nákladě.

**Wanderkarte für Nordböhmen.** A. Richter, Rumburk. Meinhold: **Karte Sächsisch-Böhmische Schweiz 1:50.000.** Drážďany.

**Karte vom Böhm. Mittelgebirge 1:75.000.** Meinhold Söhne, Drážďany.

**Wanderkarte durch Nordböhmen 1:75.000.** A. Richter, Rumburk. Gebirgsverein für das nördlichste Böhmen, Krásná Lípa.

**Meinholds Routenführer,** Drážďany. 11 dílů s mapami speciálními 1:37.500 anebo 1:25.000. (Celé severní Čechy.)

### POLSKÉ:

**Tatry Polskie 1:37.000.** Tadeusz Zwoliński, Zakopane.